IFRSview

Navigointia sumusta selville vesille

KPMG:n IFRS-artikkelikokoelma

Joulukuu 2020

Alkusanat

Olemme valinneet IFRSview 2020 -julkaisumme nimeksi Navigointia sumusta selville vesille, mikä mielestämme heijastaa IFRS-raportoinnin kehitystyön tilannetta. Saatuaan päätökseen viime vuosien merkittävät standardien kehityshankkeet, IASB on siirtänyt painopisteen esittämisasioihin ja olemassa olevan IFRS-säätelyn kehittämiseen.

Artikkelikokoelmassa luodaan katsaus tilinpäätösraportointiin liittyvän viestinnän parantamishankkeeseen. Käsittelemme myös ajankohtaisia aiheita liittyen muun muassa vuokrasopimusten, rahoitusinstrumenttien ja myyntituottojen arvostamiseen ja kirjaamiseen sekä standardeihin liittyviin tulkintakysymyksiin. Julkaisussa käsitellään myös tulevia muutoksia vakuutussopimusten raportointivaatimuksiin.

Seuraamme KPMG:llä tiiviisti standardien kehitystyötä sekä niiden soveltamista koskevaa lisäohjeistusta, ja olemme mielellämme apunanne selvittämässä, miten ne vaikuttavat juuri teidän yrityksenne raportointiin. Toivomme, että artikkelimme auttavat muutosten seurannassa ja vaikutusten analysoinnissa.

Artikkelikokoelman kirjoittamiseen ovat osallistuneet KPMG:n asiantuntijat ja tilintarkastajat.

Kiinnostavia ja antoisia lukuhetkiä!

Päätoimittaja
Mari Suomela
KHT, IFRS-asiantuntija

IFRSview-koordinointi
Iida Jaatinen
IFRS-asiantuntija

IFRSview 2020 sisällys

2 **IFRS-tilinpäätös vaikuttavan viestinnän välineenä**

8 **IASB:n työohjelma**

10 **IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönotto ja soveltamisen haasteet**

14 **Agendapäätökset IFRS-standardien soveltamisen tukena**

24 **Revenue recognition – potential impacts of Covid-19**

26 **Ajankohtaista rahoitusinstrumentteihin liittyen**

34 **Vuokrasopimukset ja arvonalentumistestaus**

36 **Uusi IFRS 17 Vakuutussopimukset -standardi tulee ja avaa mustan laatikon**

40 **Osakeperusteiset kannustinjärjestelmät – ehtojen muutokset**

42 **IFRIC 23 – Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus**

44 **IFRS-tilinpäätös hallituksen ja tarkastusvaliokunnan näkökulmasta**

46 **Yhtenäisen sähköisen raportointimuodon käyttöönotto lähestyy**

Artikkeleissa käytetyt lyhenteet

ESMA	European Securities and Markets Authority. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen.
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Reporting Standards
IFRS IC	IFRS Interpretations Committee

IFRS-tilinpäätös vaikuttavan viestinnän välineenä

Yksi merkittävimmistä pitkään IASB:n työlistalla olevista hankkeista on Tilinpäätösraportointiin liittyvän viestinnän parantaminen (Better Communication in Financial Reporting) -hanke. IFRS-standardien esipuheessa todetaan, että IFRS-tilinpäätösten tavoitteena on tuottaa raportoivaa yhteisöä koskevaa taloudellista informaatiota, joka on hyödyllistä nykyisille ja tuleville sijoittajille, lainanantajille ja muille luottoa myöntäville tahoille näiden tehdessä päätöksiä resurssien antamisesta yhteisölle. Vaikka standardeja on jatkuvasti kehitetty, enenevässä on esitetty kritiikkiä siitä, että IFRS-tilinpäätökset eivät sisällä tarpeeksi relevanttia tietoa ja ovat liian vaikeaselkoisia sisältäen myös turhaa tietoa sekä siitä, että tieto on viestitty tilinpäätöksessä puutteellisesti. Tuloslaskelmien ja tuloskehityksen vertailu yritysten välillä on myös koettu hankalaksi. Lisäksi on tuotu esille tarve saada tietoa myös sellaisista osa-alueista, jotka eivät sisälly IFRS-tilinpäätökseen, kuten esimerkiksi tietoja henkisestä omaisuudesta sekä ympäristövastuuseen, sosiaaliseen vastuuseen ja hyvään hallinnointitapaan liittyvistä tekijöistä.

Tilinpäätösraportointiin liittyvän viestinnän parantamishanke kattaa kolme erillistä projektia: Tilinpäätöslaskelmat (Primary Financial Statements), Liitetietojen kehittäminen (Disclosure Initiative) ja Johdon katsaus (Management Commentary). Merkittävä osa hankkeen muutoksista on toteutettu tai toteutetaan vuonna 2013 käynnistetyn Liitetietojen kehittäminen (Disclosure initiative) -projektin alla. IASB:lla on myös tähän projektiin liitännäisiä projekteja, jotka ovat liittyneet esimerkiksi jo toteutetun Taloudellisen raportoinnin käsitteellisen viitekehyksen uudistamiseen. Vastauksena toivomukseen muualla kuin tilinpäätöksessä esitettävän tiedon tarpeesta, IASB suunnittelee standardiluonnoksen julkaisua myös johdon katsauksessa esitettävistä tiedoista.

Tässä artikkelissa luodaan katsaus alla olevassa kuvassa esitettyihin tilinpäätöksen osaprojekteihin, joiden kaikkien yhteisenä tavoitteena on tilinpäätöksen ja siihen kiinteästi liittyvän informaation laadun parantaminen.

IFRS-tilinpäätös

Tilinpäätöslaskelmat

- Tavoitteena on päälaskelmien ja erityisesti tuloslaskelman taloudellisen informaation parantaminen
- Julkaistu yleinen esittämistä ja liitetietoja koskeva standardiluonnos (ED/2019/7 General Presentation and Disclosures)

Liitetietojen kehittäminen

- Useista projekteista koostuva kokonaisuus, jonka tarkoituksena on tilinpäätöksen liitetietojen kehittäminen.
- Tavoitteena on kannustaa tilinpäätöksen laatijoita käyttämään ammatillista harkintaa liitetietojen laadinnassa.
- Keskeneräiset projektit:
  - Liitetietovaatimusten tarkastelu standarditasolla
  - Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Muualla kuin tilinpäätöksessä esitettävät tiedot

Johdon taloudellinen katsaus

- Tavoitteena on selvittää kuinka taloudellinen raportointi täydentäisi IFRS- tilinpäätös-raportointia.
- Johdon katsauksen kehittäminen vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta.

IFRS-taksonomia

Yleinen esittämistä ja liitetietoja koskeva standardiluonnos

IASB julkaisi yleisen esittämistä ja liitetietoja koskevan standardiluonnoksen (General Presentation and Disclosures, ED/2019/7) joulukuussa 2019. Tarkoituksena on kehittää tilinpäätöksissä esitettävän taloudellisen informaation laatua ja lisätä esitettävän tiedon läpinäkyvyyttä. Tavoitteena on myös tilinpäätöksen vertailukelpoisuuden sekä toiminnan tuloksellisuutta koskevan informaation parantaminen. Päälaskelmiin, lukuun ottamatta oman pääoman muutoslaskelmaa, ehdotetaan muutoksia, joista merkittävimmät koskevat tuloslaskelmaa. Lisäksi IASB on tunnistanut, että erilaisten johdon tunnuslukujen esittäminen on yleistynyt tilinpäätöksissä. Standardiluonnos sisältää uusia säännöksiä, joilla pyritään edesauttamaan tunnuslukujen läpinäkyvää ja vinoutumatonta esittämistä.

Standardi tulee korvaamaan nykyisen IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* -standardin, minkä lisäksi yksittäisten standardien esittämisvaatimuksiin suunnitellaan muutoksia. Standardi tulee koskemaan kaikkia yhtiöitä, jotka laativat tilinpäätöksensä IFRS:n mukaan. Muutosten laajuuden odotetaan vaihtelevan toimialoittain ja yhtiöittäin. Standardiluonnokseen ei sisälly ehdotusta lopulliseksi standardin voimaantulopäiväksi, mutta sen ei odoteta tulevan voimaan ennen 1.1.2022.

Tuloslaskelman esittäminen

Standardiluonnoksessa tavoitteena on päälaskelmien ja erityisesti tuloslaskelman taloudellisen informaation parantaminen.

Yhtiöiden tuloslaskelmien vertailukelpoisuuden parantamiseksi ja yksityiskohtaisemman tiedon esittämiseksi standardiluonnoksessa tarkennetaan tuloslaskelman rakennetta koskevia vaatimuksia. Tuloslaskelmakaavaan on lisätty seuraavat välisummat:

- Liiketoiminnan tulos (operating profit)
- Liiketoiminnan tulos ja osuus integrorituneiden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta (Operating profit and income and expenses from integral associates and joint ventures)
- Tulos ennen rahoituseriä ja veroja (Profit before financing and income tax).

Standardiluonnoksessa todetaan, että johdon tunnuslukujen (management performance measures, MPM) esittäminen tuloslaskelmakaavan sarakkeissa on kielletty. Tuloslaskelmassa ja muiden laajan tuloksen erien laskelmassa voidaan kuitenkin esittää myös muita välisummia, mikäli niillä on merkitystä yhteisön taloudellisen aseman ja tuloksen ymmärtämisen kannalta. Tällöin välisummien tulee täyttää standardin vaatimukset ja muun muassa koostua eristä, jotka muodostuvat IFRS-standardien mukaisesti kirjatuista ja arvostetuista rahamääristä. Lisäksi ne tulee esittää todenmukaisesti ja johdonmukaisesti raportointikaudesta toiseen.

Ohessa on esitetty yleinen esimerkki standardiluonnoksen mukaisesta tuloslaskelmakaavasta, jossa on kuvattu standardissa määritellyt välisummat sekä jaettu kulut neljään uuteen kategoriaan. Pankkeja ja vakuutusyhtiöitä koskee erillinen ohjeistus kulujen jakamisesta ja tuloslaskelmakaavan esittämisestä.

Esimerkkituloslaskelma	20XX	Ehdotettu kategoria
Liikevaihto	X	Liiketoiminta
Liiketoiminnan kulut (kohdistetaan yhtiön liiketoiminnan luonteen tai toiminnan perusteella)	(X)	Liiketoiminta
Liikevoitto/-tappio	**X**	
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	X	Integroidut osakkuus- ja yhteisyritykset
Liikevoitto/-tappio ja osuus tuotoista ja kuluista integroiduissa osakkuus- ja yhteisyrityksissä	**X**	
Osuus ei-integroitujen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	X	Investoinnit
Sijoitustuotot	X	Investoinnit
Tulot ennen rahoituseriä ja veroja	**X**	
Korkotuotot rahoista ja pankkisaamisista	X	Rahoitus
Kulut rahoitustoiminnasta	(X)	Rahoitus
Voitto/tappio ennen veroja	**X**	
Tuloverot	X	
Tilikauden voitto/tappio jatkuvista toiminnoista	X	
Tilikauden voitto/tappio lopetetuista toiminnoista	X	
Tilikauden voitto/tappio	**X**	

Standardiluonnos sisältää ehdotuksen tuottojen ja kulujen esittämisestä neljässä uudessa kategoriassa tuloslaskelmassa:

- Liiketoiminta
- Investoinnit
- Rahoitus
- Integroidut osakkuus- ja yhteisyritykset

Tuotot ja kulut allokoidaan kategorioihin yhtiön pääasiallisen liiketoiminnan luonteen (nature of main business activities) perusteella. Standardiluonnoksessa liiketoiminnan kategorian todetaan olevan 'jäännöserä', jonne luokitellaan sellaiset tuotot ja kulut yhtiön pääasiallisesta liiketoiminnasta, jotka eivät kuulu muihin esitettäviin kategorioihin. Investointien kategoriassa esitetään tuotot investoinneista, jotka saatu erillään ja pitkälti riippumatta yhtiön muista resursseista. Tällöin investoinnit kategoriaan ei voida kohdistaa tuottoja ja kuluja investoinneista, jotka liittyvät yhtiön pääasiallisen liiketoimintaan tai integroituihin osakkuus- ja yhteisyrityksiin. Rahoituksen kategoriaan kirjataan tuotot ja kulut niistä varoista ja veloista, jotka liittyvät yhtiön rahoitukseen. Kategorioita ei ole määritelty täysin yhtenevästi vastaavien rahavirtalaskelman kategorioiden kanssa.

Tuottojen ja kulujen kohdistamiseksi yhtiöiden tulee määritellä ja tunnistaa pääasiallinen liiketoimintansa. Standardiluonnos ei erikseen määrittele mitä pääasiallinen liiketoiminnan luonne tarkoittaa ja tarjoaa rajoitetusti ohjeistusta sen määrittelemiseksi. Tilinpäätösten laatijoiden näkökulmasta kyseisen käsitteen yhtiökohtainen määrittely voi muodostua haasteelliseksi erityisesti tilanteissa, joissa yhtiöt toimivat useille eri toimialoilla. Lisäksi on vielä epäselvää, kuinka pääasiallinen liiketoiminta -käsite on verrattavissa IFRS 8 *Toimintasegmentit* -standardin liiketoiminta -käsitteeseen.

Lisäksi tilinpäätösten laatijoiden edellytetään määrittelevän integroidut ja ei-integroidut osakkuus- ja yhteisyritykset. Tilinpäätöksen laatijan tulee arvioida riippuvuussuhdetta raportoivan yhtiön ja osakkuus- tai yhteisyrityksen toiminnan välillä. Merkittävä riippuvuussuhde voi olla olemassa esimerkiksi johtuen yhteisestä liiketoiminnasta, samasta nimestä tai brändistä, tai yhteisestä alihankkijasta tai merkittävästä asiakassuhteesta. Tilinpäätöksen laatijoiden voi olla haasteellista arvioida toiminnan riippuvuussuhdetta osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa. Sekä osuudet integroitujen että ei-integroitujen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista tulee esittää liiketoiminnan tuloksen jälkeisinä erinä.

Johdon tunnusluvut

Standardiluonnoksessa tunnistetaan sijoittajien tarve erilaisten tunnuslukujen sisältämälle tiedolle, joten tavoitteena on myös lisätä läpinäkyvyyttä näiden osalta ja antaa lisäohjeistusta johdon tunnuslukujen esittämiseen. Yhtiöt esittävät yhä enemmän muita kuin IFRS-tunnuslukuja kertoessaan yhtiön toiminnasta ja kuvatessaan yhtiön taloudellista suorituskykyä. Johdon tunnusluvuilla viitataan erilaisiin ei-IFRS tunnuslukuihin, vaihtoehtoisiin tunnuslukuihin ja suorituskykymittareihin.

IASB on sisällyttänyt standardiluonnokseen myös ehdotuksen, jonka perusteella muissa julkaisuissa kuin tilinpäätöksessä esitetyt tunnusluvut sisällytettäisiin yhteen IFRS-tilinpäätöksen liitetietoon. Yhtiöiden tulisi kuvata miksi kyseinen tunnusluku on hyödyllinen ja kuinka tunnusluku on laskettu. Lisäksi liitetiedon tulee sisältää täsmäytyslaskelma IFRS-tuloslaskelman välisummaan.

Disclosure Initiative

IASB:n käynnissä olevat projektit	Liitetietovaatimusten tarkastelu standarditasolla (IAS 19 ja IFRS 13)	Liitetiedot koskien laadintaperiaatteita	Tytäryhtiöt, jotka ovat SMEs
IASB:n loppuun saattamat projektit	Muutokset standardeihin: • Muutokset IAS 1:een Tilinpäätöksen esittäminen (voimaan 1.1.2016) • ja IAS 7:ään Rahavirtalaskelmat (voimaan 1.1.2017) • Muutokset IAS 1:een ja IAS 8:aan Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden muutokset ja virheet (Olennaisen määritelmä) (voimaan 1.1.2020) Muut projektit: • Olennaisuuden soveltaminen (Materiality Practice Statement) • Parempaa tilinpäätösraportointia case-tutkimukset (Better Communication Case Studies) • Tutkimusprojekti Tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja koskevat periaatteet (Principles of Disclosure research project)		

IASB:lla on käynnissä laaja liitetietojen kehittämistä koskeva hanke. Muutoksilla halutaan rohkaista tilinpäätösten laatijoita soveltamaan ammatillista harkintaa liitetietoja laatiessaan. Lisäksi muutoksilla pyritään siihen, että liitetietojen laatimisessa ajateltaisiin laajempaa kokonaiskuvaa sen sijaan, että keskityttäisiin pelkästään yksittäisten standardien liitetietovaatimusten noudattamiseen. Oheisessa kuvassa on kuvattu hankkeeseen kuuluvia projekteja, joista osa on saatu jo valmiiksi.

IASB:n loppuun saattamat projektit

Muutokset IAS 1:een *Tilinpäätöksen esittäminen* olivat suppeahkoja ja koskivat olennaisuutta, liitetietojen järjestystä, välisummia, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita ja erien tarkempaa jaottelua. Vaikka muutoksia tehtiin vain muutamiin IAS 1:n kohtiin, korostivat ne olennaisuuden soveltamista standardien soveltamisessa. Tämä heijastuu sekä uudistetussa olennaisen määritelmässä että muissa IAS 1 -standardiin tehdyissä muutoksissa. Uudistetun määritelmän mukaan informaatio on olennaista, jos sen esittämättä jättämisen, virheellisen esittämisen tai tekemisen vaikeasti ymmärrettäväksi voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan ensisijaisten käyttäjien päätöksiin, joita nämä tekevät tilinpäätösten perusteella.

Muutokset IAS 7:ään *Rahavirtalaskelmat* lisäsivät liitetietovaatimuksia, joiden perusteella tilinpäätöksen käyttäjien on mahdollista arvioida rahoitustoiminnoista aiheutuvien velkojen muutoksia, mukaan lukien sekä rahavirroista aiheutuvat muutokset että muutokset, joihin ei liity rahavirtaa.

IAS 8:aan *Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden muutokset ja virheet* tehdyillä muutoksilla täsmennettiin tilinpäätöksen laatimisperiaatteen muutoksen ja kirjanpidollisen arvion muutoksen määritelmiä, jotta näiden välinen ero selkiytyisi. Kirjataanhan ensiksi mainittu pääsääntöisesti takautuvasti, kun taas arvionvaraisten erien muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti asianomaisella kaudella.

Käsittelimme edellä kuvattuja muutoksia tarkemmin aiemmassa IFRSview 2016 -julkaisussamme.

Vuonna 2017 IASB julkaisi suosituksen olennaisuuden käsitteen soveltamisesta (IFRS Practice Statement 2: Making materiality Judgements). Suositus sisältää kuvaukset olennaisuuden yleisistä tunnusmerkeistä, neljävaiheisesta prosessista, jota yhteisöt voivat noudattaa käyttäessään olennaisuutta koskevaa harkintaa sekä ohjeistusta liittyen harkinnan käyttöön tietyissä erityistilanteissa.

Rohkaistakseen yrityksiä tilinpäätösten kehitystyössä, IASB julkaisi lokakuussa 2017 koosteen kuuden sellaisen yrityksen tilinpäätöksistä, jotka olivat kehittäneet tilinpäätöstensä esittämistapaa (Better Communication in Financial Reporting – Making disclosures more meaningful).

IASB:n käynnissä olevat projektit

Liitetietovaatimusten tarkastelu standarditasolla

Tämä erillinen osaprojekti lisättiin IASB:n työlistalle vuonna 2018. Sen puitteissa IASB on kehittänyt ohjeistusta käytettäväksi tulevaisuudessa liitetietovaatimusten laadinnassa sekä testannut ohjeistusta IAS 19 *Työsuhde-etuudet* - ja IFRS 13 *Käyvän arvon määrittäminen* -standardien liitetietovaatimuksiin. IASB saattoi näitä standardeja koskevat tekniset päätökset loppuun alkuvuonna 2020, mutta koronapandemian vuoksi IAS 19:n ja IFRS 13:n liitetietovaatimuksia koskevat muutosehdotukset julkistetaan kommentoitavaksi todennäköisesti maaliskuussa 2021.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet (Accounting policies)

IASB pyrkii kehittämään ohjeistusta ja esimerkkejä yrityksille laatimisperiaatteita koskevien olennaisuuspäätösten tueksi. Muutokset koskevat sekä IAS 1 -standardia että em. IFRS Practice Statement 2 -asiakirjaa. IASB julkisti elokuussa 2019 näitä koskevat muutosehdotukset: näiden mukaan yhteisöjen tulee esittää tilinpäätöksissään olennaiset laatimisperiaatteet merkittävien laatimisperiaatteiden sijaan. Practice Statement 2 -asiakirjaan lisättäisiin tämän myötä ohjeistusta ja esimerkkejä. Tavoitteena on julkistaa lopulliset muutokset joulukuussa 2020.

International Financial Reporting Standard for Small and Medium -sized Entities).

Suomessa ei ole sallittua laatia tilinpäätöksiä IFRS for SMEs -standardin mukaan, joten emme käsittele tätä koskevia muutoshankkeita.

Johdon taloudellinen katsaus

Voimassa oleviin IFRS-standardeihin ei sisälly esittämisvaatimuksia johdon taloudellisesta katsauksesta. IAS 1 -standardissa todetaan, että tilinpäätöksen ulkopuolella esitettävät erilaiset raportit ja laskelmat eivät kuulu IFRS-standardien soveltamisalaan. IASB pitää tarpeellisena tilinpäätöksen ohella myös johdon taloudellisen katsauksen sisällön kehittämisen ja suunnittelee julkaisevansa tätä osiota koskevan standardiluonnoksen ensi vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Johdon taloudellisen katsauksen nähdään palvelevan ennen kaikkea sijoittajien ja luotonantajien tiedon tarpeita. Suomessa ei tätä ole välttämättä koettu tarpeelliseksi johtuen omasta paikallisesta toimintakertomusten sisältöä säätelevästä lainsäädännöstämme.

IASB julkaisi vuonna 2010 johdon taloudellisen katsauksen sisältöä koskeva suosituksen (Practice Statement: Management Commentary), joka sisältää keskeiset periaatteet johdon katsauksen laatimiseksi ja antaa ohjeistusta koskien siinä käsiteltäviä osa-alueita. Lisäksi on tuotu esille tarve saada tietoa myös sellaisista osa-alueista, jotka eivät sisälly IFRS-tilinpäätökseen, kuten esimerkiksi osa henkisestä omaisuudesta sekä ympäristövastuuseen, sosiaaliseen vastuuseen ja hyvään hallinnointi tapaan liittyvistä tekijöistä.

IFRS-tilinpäätöksen tavoitteena on antaa taloudellista informaatiota raportoivan yhteisön varoista, veloista, omasta pääomasta, tuotoista ja kuluista, kun taas johdon taloudellinen katsauksen tavoitteena on toisaalta auttaa ymmärtämään yhtiön tilinpäätöstä paremmin antamalla lisäinformaatiota siitä mikä on vaikuttanut yhtiön toimintaan, ja toisaalta antaa lisäinformaatiota seikoista, joilla voi olla vaikutusta yhtiön toimintaan tulevaisuudessa.

Tilinpäätöksen kehittäminen voimassa olevien säännösten puitteissa

Tilinpäätöksiä on jo tänä päivänä mahdollista kehittää ja räätälöidä enemmän ottaen huomioon yhtiökohtaisuuden ja yhtiön omat viestinnälliset näkökulmat. Lokakuussa ESMA julkaisi liitetietojen kehittämistä koskevan tiedonannon (esma public tatement 1609/2015 - improving_disclosures), jossa olleita ehdotuksia tilinpäätösten laadun parantamiseksi on alla käsitelty lyhyesti:

- Liitetietojen yhtiökohtaisuus: Muusta liitetietoinformaatiosta on tärkeää erottaa sellaiset tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, jotka ovat yhteisön toiminnalle tärkeitä silloin, kun on olemassa eri vaihtoehtoja laatimisperiaatteissa tai kun johto on käyttänyt merkittävästi harkintaa valitessaan laatimisperiaatetta. Vakiomuotoisia liitetietotekstejä tulisi välttää.
- Merkityksellinen tieto tulee esittää ymmärrettävällä tavalla: Merkityksellisen tiedon tulee olla tilinpäätöksessä helposti löydettävissä olevaa.
- Olennaisuuden soveltaminen laatimisperiaatteiden ja liitetietojen laadinnassa: Tilinpäätöksen tulee sisältää kaikki olennaiset asiat, ja epäolennaisia asioita voi jättää pois. Laatimisperiaatteiden sisällön pitäisi olla selkeästi kytköksissä esitettäviin liitetietoihin. Olennaisuuden soveltamisen tulee johtaa tilinpäätösten selkeyteen ja tiiviyteen.
- Tilinpäätöksen luettavuus: Tekstit tilinpäätöksissä tulee kirjoittaa selkeästi ja tiiviisti, mutta olennaiset asiat tulee sisällyttää siihen. Uudistettu olennaisen määritelmä korostaa myös, että merkityksellistä tietoa ei saa upottaa epäolennaisen tiedon joukkoon.
- Esitettävien tietojen johdonmukaisuus: IFRS-tilinpäätöksessä esitettävien tietojen tulee olla johdonmukaisia niiden tietojen kanssa, joita esitetään muissa taloudellista informaatiota sisältävissä raporteissa.

Lopuksi

Monissa yrityksissä on viime vuosina muutettu tilinpäätösten sisältöä sekä kehitetty tilinpäätöksen liitetietoja ja rakennetta. Nyt kun merkittävät IFRS 9 -, 15- ja 16 -käyttöönottoprojektit ovat takanapäin on aika kehittää tilinpäätösten sisältöä viestinnällisestä näkökulmasta.

Tulevaisuudessa keskeinen osa-alue on tilinpäätösraportointiin liittyvän viestinnän parantaminen kuvastamaan yhtiön omaa tarinaa. Tilinpäätöksen esittäminen ja erityisesti toiminnan tuloksellisuutta koskevan tiedon läpinäkyvyys sekä vertailtavuus tulevat korostumaan tulevaisuudessa. Tilinpäätöksen laatijoilta edellytetään vaadittavien, yhtiön kannalta relevanttien tietojen esittämisen lisäksi myös harkintaa siitä, kuinka taloudellista informaatiota välitetään tilinpäätöksen käyttäjille tehokkaasti.

Mari Suomela
KHT IFRS-asiantuntija
020 760 3695
mari.suomela@kpmg.fi

Iida Jaatinen
IFRS-asiantuntija
020 760 3362
iida.jaatinen@kpmg.fi

IASB:n työohjelma

Suurten muutoshankkeiden – vuokrasopimukset, rahoitusinstrumentit, tuloutus- ja vakuutussopimukset – valmistuttua IASB:n työn painopiste on siirtynyt uusien standardien luomisesta olemassa olevan IFRS-sääntelyn kehittämiseen ja sen soveltamisesta nouseviin kysymyksiin. IASB:n työn painopiste on siirtynyt uusien standardien luomisesta olemassa olevan IFRS-sääntelyn kehittämiseen, sen soveltamisesta nouseviin kysymyksiin sekä tilinpäätösraportoinnin ja sitä koskevan viestinnän parantamiseen. Myös vastuullisuusraportointi on mahdollisesti nousemassa IASB:n työohjelmaan.

Artikkelissa luodaan lyhyt katsaus merkittävimpiin projekteihin, perustuen IASB:n työohjelmaan syyskuun 2020 lopussa. Projektit liittyvät seuraaviin osa-alueisiin: sääntelyn luomiseen (standard-setting), ylläpitohankkeisiin (maintenance), joissa IASB keskittyy olemassa olevaan sääntelyn muutoksiin, tutkimushankkeisiin (research) sekä muihin projekteihin (other projects). Muut projektit kattavat tässä vaiheessa IFRS-taksonomiaprojektit, työohjelmaa koskevan lausuntokierroksen sekä vastuullisuusraportointiteeman.

Tilinpäätösraportointiin liittyvän viestinnän parantamisprojekti (Better Communication in Financial Reporting)

Käytännössä merkittävin yksittäinen hanke on tilinpäätösraportointiin liittyvän viestinnän parantamisprojekti, jonka IASB käynnisti muutama vuosi sitten. Hankkeen taustalla oli IASB:n saama kritiikki IFRS-tilinpäätösten vaikeaselkoisuudesta ja suuresta tietomäärästä. Projektin tavoitteena on selvittää, millä tavoin IFRS-tilinpäätöksissä esitettyjä tietoja voidaan parantaa ja kehittää tapoja, joilla taloudellista informaatiota välitetään tilinpäätöksen käyttäjille. Hanke koostuu monista eri osaprojekteista.

Disclosure initiative

IASB julkaisi muutokset IAS 1:een Tilinpäätöksen esittäminen ja IAS 7:ään Rahavirtalaskelmat vuosina 2014 ja 2016. IAS 1:n muutokset olivat suppeahkoja ja koskivat olennaisuutta, liitetietojen järjestystä, välisummia, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita ja erien tarkempaa jaottelua. Muutetun IAS 7:n liitetietovaatimusten perusteella tilinpäätöksen käyttäjien on mahdollista arvioida rahoitustoiminnoista aiheutuvien velkojen muutoksia, ml. sekä rahavirroista aiheutuvat muutokset että muutokset, joihin ei liity rahavirtaa.

Lisäksi IASB julkaisi vuonna 2018 muutokset IAS 1:een ja IAS 8:aan Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden muutokset ja virheet (Olennaisen määritelmä). Nämä muutetut standardit tulivat voimaan 1.1.2020. Muutokset selventävät olennaisuuden määritelmää ja sisältävät ohjeistusta helpottamaan käsitteen johdonmukaista soveltamista kaikissa IFRS-standardeissa. Tähän liittyen IASB julkisti jo vuonna 2017 myös IFRS Practice Statement 2 -asiakirjan (Making Materiality Judgements), jossa muuan muassa esitetään nelivaiheinen malli olennaisuutta koskevien tilinpäätösratkaisujen tueksi.

Lisäksi Disclosure Initiative -osaprojektiin kuuluvat seuraavat hankkeet:

Tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja koskevat periaatteet (Principles of disclosure)

Hankkeen tavoitteena on tunnistaa ja ymmärtää paremmin liitetietoihin liittyviä näkökulmia ja joko luoda uusi liitetietoja koskeva periaatteisto, tai selventää olemassaolevaa sääntelyä. IASB julkisti tätä koskevat keskusteluasiakirjan (Discussion Paper, DP) maaliskuussa 2017. Saadun palautteen ja käytyjen keskustelujen perusteella IASB päätti, että tällä osa-alueella tehokkain toimintatapa on käsitellä liitetietovaatimuksia standarditasolla.

IASB on myös päättänyt käsitellä tässä yhteydessä tutkimustuloksia, jotka liittyvät tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden esittämiseen, uuden viestintäteknologian vaikutuksia taloudelliseen raportointiin ja tunnuslukujen käyttöä tilinpäätöksissä.

Liitetietovaatimusten tarkastelu standarditasolla

Tämä erillinen osaprojekti lisättiin IASB:n työlistalle vuonna 2018. Sen puitteissa IASB on kehittänyt ohjeistusta itselleen käytettäväksi tulevaisuudessa liitetietovaatimusten laadinnassa sekä testannut ohjeistusta IAS 19 *Työsuhde-etuudet* ja IFRS 13 *Käyvän arvon määrittäminen* -standardien liitetietovaatimusosioihin. IASB saattoi näitä standardeja koskevat tekniset päätökset loppuun alkuvuonna 2020, mutta Covid-19 pandemian vuoksi IAS 19:n ja IFRS 13:n liitetietovaatimuksia koskevat muutosehdotukset julkistetaan kommentoitavaksi todennäköisesti maaliskuussa 2021.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet (Accounting policies)

IASB pyrkii kehittämään ohjeistusta sekä esimerkkejä yrityksille laatimisperiaatteita koskevien olennaisuuspäätösten tueksi. Muutokset koskevat sekä IAS 1 -standardia että em. IFRS Practice Statement 2 -asiakirjaa. IASB julkisti elokuussa 2019 näitä koskevat muutosehdotukset: pääperiaatteena on, että yhteisöjen tulee esittää tilinpäätöksissään olennaiset laatimisperiaatteet merkittävien laatimisperiaatteiden sijaan. Tavoitteena on julkistaa lopulliset muutokset joulukuussa 2020.

Muut hankkeet

Työohjelmassa on edelleen myös IFRS 9:n ulkopuolelle jätetty dynaamisia suojauskohteita koskeva portfoliosuojauslaskentamallin kirjanpitokäsittely (Dynamic Risk Management). Tällaisia jatkuvasti muuttuvia suojauskohteita on enimmäkseen pankeilla, mutta säännöt voivat olla merkityksellisiä myös muille yrityksille. IASB julkaisi tätä koskevan keskusteluasiakirjan jo vuonna 2014. IASB on kerännyt eri osapuolten näkemyksiä aiheesta, ja ennen kuin DRM-mallin kehittämistä jatketaan, käsittelee saamaansa palautetta vuoden 2021 ensimmäisellä puoliskolla.

IASB:n työohjelmassa on myös kolme tutkimushankkeeksi luokiteltua projektia, jotka koskevat liikearvoa ja arvonalentumistestausta, saman määräysvallan alaisia liiketoimintojen yhdistämisiä sekä IFRS 10 -, IFRS 11 - ja IFRS 12 -standardien (ns. konsolidointistandardit) käytännön soveltamisen vaikutusten arviointia (Post Implementation Review, PIR). Kahdesta ensimmäisestä IASB on julkistanut kommentoitaviksi keskusteluasiakirjat (Discussion Paper, DP) ja kommentointipyyntö viimeksi mainitusta aiheesta julkistettaneen joulukuussa 2020.

IASB on myös käynnistämässä työohjelmaansa koskevan lausuntokierroksen (2020 Agenda Consultation). IASB:n on toteutettava tämä julkinen menettely viiden vuoden välein. Tavoitteena on pyytää eri osapuolia kommentoimaan IASB:n työn strategista suuntaa ja tasapainoa eri osa-alueiden välillä, arvioimaan kriteerejä, joiden nojalla päätetään mitkä taloudelliseen raportointiin liittyvät aiheet olisivat etusijalla lisättäväksi IASB:n työohjelmaan ja pohtimaan, mille taloudelliseen raportointiin liittyville aiheille tulisi antaa etusija työohjelmassa. Tätä koskeva Request for Information -asiakirja julkistetaan Covid-19 pandemian vuoksi todennäköisesti keväällä 2021.

IASB:tä ja sen taustaorganisaatiota (IFRS Foundation) valvovat luottohenkilöt (Trustees) julkistivat vastuullisuusraportointia (sustainability reporting) koskevan konsultaatioasiakirjan syyskuussa 2020. Taustalla ovat mm. vastuullisuusraportoinnin painoarvon kasvu sekä näkemykset siitä, että kyseistä raportointia tulisi standardisoida. Konsultaatiokierroksella kerätään eri osapuolten näkemyksiä siitä, onko kansainväliselle vastuullisuusraportointistandardistolle tarvetta, tulisiko IFRS Foundationin olla mukana tässä hankkeessa joltain osin ja mikä kyseisen tehtävän laajuus olisi. Kommentointiaika päättyy 31.12.2020.

Lisätietoja

Merja Tolvanen
IFRS-asiantuntija
020 760 3564
merja.tolvanen@kpmg.fi

IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönotto ja soveltamisen haasteet

Vuoden 2019 alusta voimaan tullut IFRS 16 *Vuokrasopimukset* - standardi toi alasta riippumatta mukanaan muutoksia lähes kaikkien IFRS-raportoijien tilinpäätöksiin. Vaikutukset olivat erilaisia riippuen yrityksillä olevien sopimusten määrästä ja niiden ehdoista. Suurella osalla yrityksiä vuokrasopimusten määrä on niin merkittävä, että käyttöönotto edellytti myös panostuksia uusiin tietojärjestelmiin.

IFRS 16 -käyttöönotto ja liitetiedot

Käsittelemme tässä artikkelissa IFRS 16:n käyttöönottoa ja havaintoja esitetyistä liitetiedoista vuoden 2019 tilinpäätöksissä. Lisäksi kuvaamme kesäkuussa 2020 voimaan tullutta Covid-19 helpotusta.

Kokemuksemme mukaan IFRS 16 -standardin käyttöönotto sujui hyvin, vaikka osa yrityksistä aloittikin jälkikäteen tarkasteltuna valmistautumisen melko myöhään. Järjestelmätoimittajien kehitystyö jatkui tiettyjen haasteelliseksi koettujen osa-alueiden osalta vielä vuonna 2019, sillä IFRS 16:n yksityiskohtaiset arvostamis- ja kirjaamissäännöt edellyttävät järjestelmiltä moninaisia laskentaominaisuuksia. Etenkin projektien alkuvaiheessa sekä järjestelmätoimittajat että yritykset käyttivät myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Eri toimittajien järjestelmäsovellukset ovat erilaisia käyttötavan, toiminnallisuuksien ja käyttöliittymän visualisen ulkoasun suhteen. Ohjelmistojen kehittämisessä vuokrasopimusten sisältämät erityisehdot (esimerkiksi vuokrantarkistukset ja indeksiehdot), eri valuuttojen käsittely ja vuokrasopimusten muutostilanteet osoittautuivat haasteellisiksi osa-alueiksi.

IFRS 16:n voimaantulo edellytti myös muutoksia yritysten prosesseihin ja kontrolleihin, sillä muun muassa vuokrasopimusten uudelleen neuvottelu, toistaiseksi voimassa olevat sopimukset sekä vuokrasopimukset, joihin sisältyy jatko- tai päättämisoptioita edellyttävät vuokrakauden säännöllistä uudelleenarviointia.

> “
> IFRS 16:n voimaantulo edellytti myös muutoksia yritysten prosesseihin ja kontrolleihin

Analysoimme 14:n suomalaisen listayhtiön vuoden 2019 tilinpäätösten IFRS 16 -liitetietoja. Seuraavassa on selostettu havaintoja:

– Yhtä lukuun ottamatta kaikki otoksen yritykset ottivat IFRS 16:n käyttöön soveltaen standardin sallimaa yksinkertaistettua menettelyä ilman, että vertailuvuoden tietoja oikaistiin. Standardin soveltamisen aloittamisesta aiheutunut kertynyt vaikutus kirjattiin tällöin vuoden 2019 avaavan taseen voittovaroihin.

– Puolet otoksen yrityksistä esitti taseessa käyttöoikeusomaisuuserän omalla rivillään. Tyypillisesti yritykset, joille kyseiset erät ovat merkittäviä, olivat valinneet kyseisen tavan.

– Kaikki otoksen yritykset kertoivat hyödyntävänsä IFRS 16:n sallimia käytännön helpotuksia koskien lyhytaikaisia ja vähäarvoisia kohdeomaisuuseriä koskevia vuokrasopimuksia. Lyhytaikaisissa sopimuksissa todettiin noudatettavan 12 kuukauden sääntöä. Arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskevien vuokrasopimusten osalta muutama yhtiö kertoi soveltaneensa korkeampaa arvoa kuin USD 5.000, joka IFRS 16:n liittyvissä johtopäätösten perusteluissa annetaan ohjeellisena raja-arvona vähäarvoiselle kohdeomaisuuserälle. Kaikki yhtiöt eivät kertoneet käytettyä raja-arvoa vaan viittasivat olennaisuuden käyttöön raja-arvoa määriteltäessä.

– Kolmasosa yrityksistä ei esittänyt tuloslaskelmaan kirjattuja arvoltaan vähäisiin omaisuuseriin liittyvien vuokrasopimusten kuluja, vaikka selostivat soveltavansa kyseistä helpotusta. IFRS 16:n mukaan, mikäli vuokralle ottaja soveltaa käytännön helpotuksia, tulee näistä vuokrasopimuksista tuloslaskelmaan kirjattujen kulujen määrä esittää liitetiedossa.

– Suurin osa otoksen yrityksistä erottaa muut kuin varsinaiset vuokrakomponentit vuokrasopimusvelkaa määritettäessä. IFRS 16:n mukaan kutakin vuokrasopimukseen sisältyvää vuokrasopimuskomponenttia tulee käsitellä erillään, mutta yritysten on mahdollista kohdeomaisuuserittäin hyödyntää käytännön apukeinoa olla erottamatta näitä komponentteja vuokrasopimusvelkaa määritettäessä.

– Otoksen yritysten antamien tietojen laajuus johdon harkintaan perustuvista ratkaisuista liittyen vuokra-ajan määrittämiseen vaihteli merkittävästi. Lähes kaikki yhtiöt kertoivat huomioivansa vuokra-aikaan liittyvät optiot vuokra-ajassa, mikäli niiden käyttöä pidettiin kohtuullisen varmana. Toistaiseksi voimassa olevien sopimusten osalta vuokra-ajan määrittämisessä käytettyjä arvioita kuvattiin vaihtelevasti. Yleisimmät kriteerit, joita esitettiin käytetyn toistaiseksi voimassa olevien vuokrasopimusten vuokra-ajan määrittämisessä, olivat:

  - sopimuksellinen irtisanomisaika
  - liiketoiminnalliseen tarpeeseen pohjautuva arvio todennäköisestä vuokra-ajasta
  - kohdeomaisuuserän taloudellinen käyttöikä ja
  - taloudelliset kannustimet.

Covid-19 helpotus

IASB julkaisi nopeutetulla aikataululla keväällä 2020 ohjeistuksen vuokralle antajien myöntämien Covid-19 pandemiaan liittyvien vuokrien alennusten käsittelyyn. Helpotus tuli voimaan 1.6.2020 ja se hyväksyttiin sovellettavaksi EU:ssa 9.10.2020.

IFRS 16:ssa on ohjeistus koskien vuokrasopimusten muutoksia. Ilman helpotusta vastaava vuokrasopimusvelan muutos kirjattaisiin käyttöoikeusomaisuuserän vähennykseksi. Tällöin muutos vaikuttaa jatkossa jäljellä olevan vuokrakauden aikana käyttöoikeusomaisuuserästä kirjattavina pienempinä poistoina.

> “Mikäli vuokralle ottaja päättää soveltaa IASB:n antamaa Covid-19 -helpotusta, yhtiön ei tarvitse käsitellä saamaansa vuokrien alennusta tai vuokrista vapautumista vuokrasopimuksen muutoksena IFRS 16:n mukaisesti.

Sen sijaan vuokralle ottaja voi kirjata kyseistä kautta koskevan saamansa vuokrien alennuksen tulosvaikutteisesti sen kauden aikana, jota alennus koskee. Tämä on IASB antaman ohjeistuksen mukaan nimetty ”negatiiviseksi muuttuvaksi maksuksi”.

Jotta helpotusta voidaan hyödyntää, tulee vuokran alennuksen olla suora seuraus Covid-19 pandemiasta. Lisäksi seuraavien edellytysten tulee täyttyä:

- muutos vuokrissa on olennaiselta osin yhtä suuri tai vähemmän kuin sopimuksesta maksetut vuokrat välittömästi ennen muutosta
- vuokrien alennus vaikuttaa ainoastaan maksuihin, jotka erääntyivät ennen 30.6.2021; sekä
- muihin vuokrasopimuksen ehtoihin ei tehdä samalla olennaisia muutoksia.

Tässä yhteydessä on hyvä huomioida, että Covid-19 helpotus ei sovellu tilanteissa, joissa vuokralle antaja antaa ainoastaan vuokrien maksuun lisää maksuaikaa Covid-19 pandemian johdosta.

Tilinpäätöksessä tulee antaa liitetietoja helpotuksen käyttämisestä. Mikäli helpotusta ei ole käytetty kaikissa tilanteissa, joihin se soveltuisi, tällöin tilinpäätöksessä tulee esittää tietoja niiden vuokrasopimusten luonteesta, joihin helpotusta on käytetty. Lisäksi edellytetään esitettäväksi vuokrien alennuksista tuloslaskelmaan kirjattu määrä.

Lopuksi

IFRS 16:n on poikkeuksellisesti tehty muutoksia jo pian sen julkaisemisen jälkeen, vaikka IASB:n lähtökohtana on tehdä uusiin standardeihin muutoksia vasta, jos standardin käyttöönoton jälkeinen arviointi (PIR, Post Implementation Review) tuo esiin parannustarpeita. IFRS-raportoijien on tärkeää seurata käytännön soveltamiseen liittyvää jatkokehitystä ja myös tulevaisuudessa julkaistavaa lisäohjeistusta. Lisäksi tulevassa tilinpäätöksessä on hyvä huomioita mahdollisuus parantaa liitetietojen laatua ja kehittää johdon harkinnasta annettavia tietoja.

Jari Halonen
IFRS-asiantuntija
020 760 3674
jari.halonen@kpmg.fi

Mika Kuhanen
Taloushallinnon ja raportoinnin asiantuntija
020 760 3579
mika.kuhanen@kpmg.fi

Agendapäätökset IFRS-standardien soveltamisen tukena

IFRS-raportoijien on entistä tärkeämpää seurata IFRS-tulkintakomitean antamia tulkintoja IFRS-standardien soveltamisesta mukaan lukien agendapäätökset

IFRS-standardeja sovellettaessa voi syntyä erilaisia tulkintakysymyksiä. Näiden tulkintakysymysten käsittely on IFRS IC -tulkintakomitean (IFRS Interpretations Committee) tehtävä. Tulkintakomitea tarkastelee sille esitettyjä kysymyksiä kolmen kriteerin kautta: onko kysymyksellä laajaa tai merkittävää vaikutusta, edellyttääkö sen ratkaisu standardien muuttamista ja pystytäänkö kysymykseen vastaamaan tehokkaasti ja riittävän kapea-alaisesti. Mikäli nämä kriteerit täyttyvät, tulkintakomitea voi ehdottaa IASB:lle standardimuutosta tai antaa aiheesta IFRIC-tulkinnan.

Suuri osa komitealle esitetyistä kysymyksistä ei täytä edellä kuvattuja kriteereitä. Silloin tulkintakomitea antaa kysymyksestä niin sanotun agendapäätöksen. Tällöin se toteaa IFRS-standardien antavan riittävän pohjan kysymyksen ratkaisemiseksi eikä kysymystä oteta jatkokäsittelyyn. Agendapäätökset sisältävät kuitenkin kattavan kuvauksen siitä, miten tulkintakomitea on tarkastellut kysymystä ja tehnyt ratkaisunsa.

IFRS Foundationin elokuussa 2020 julkaisemassa päivitetyssä ohjeistuksessa (Due Process Handbook) selvennetään IFRS-tulkintakomitean julkaisemien agendapäätösten roolia IFRS-standardien yhdenmukaisen soveltamisen tukemisessa. Siinä todetaan, että IFRIC:n agendapäätösten selittävä materiaali perustuu IFRS-standardeihin, ja IFRS-raportoijien tulee ottaa tämä selittävä materiaali huomioon IFRS–standardeja soveltaessaan. Siten IFRS-raportoijien odotetaan seuraavan agendapäätöksiä ja ottavan ne huomioon raportoinnissaan kohtuullisessa ajassa.

Viime vuosina käyttöönotetuista uusista standardeista on esitetty tulkintakomitealle useita kysymyksiä. Esittelemme tässä artikkelissa kuusi IFRIC-agendapäätöstä, jotka käsittelevät vuonna 2018 voimaan tullutta IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista* -standardia ja vuonna 2019 voimaan tullutta IFRS 16 *Vuokrasopimukset* -standardia.

Keskeisiä IFRIC-agendapäätöksiä: IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista* -standardi

Kiinteistön myynti, kun myynti sisältää maa-alueen

Kysymys

Sopimus koskee kokonaisen asuintalokiinteistön myyntiä. Maa-alueen, jolle asuintalo tullaan rakentamaan, juridinen omistusoikeus siirtyy sopimuksen tekohetkellä, jolloin myös asiakas maksaa sopimuksen mukaisen hinnan. Ennen sopimuksen allekirjoittamista rakennettavasta asuintalosta on tehty rakennussuunnitelmat. Jos asiakas haluaa tehdä muutoksia rakentamisen edetessä, niistä sovitaan ja ne hinnoitellaan erikseen. Asiakas maksaa maksuposteja koko rakentamisen ajan. Nämä maksut eivät kuitenkaan välttämättä vastaa kyseiseen ajankohtaan mennessä tehtyä työtä.

Mitkä ovat sopimuksen suoritevelvoitteet ja miten ne tuloutetaan?

IFRIC-agendapäätös

Agendapäätöksessä tarkastellaan kysymystä IFRS 15 -standardin kahden kriteerin näkökulmasta.

Ensin arvioidaan, voisiko asiakas hyötyä maa-alueesta sellaisenaan tai yhdessä muiden saatavissa olevien resurssien kanssa; esimerkiksi voisiko asiakas ottaa toisen tahon rakentamaan asuintalon maa-alueelle. Entä voisiko asiakas hyötyä rakennettavasta asuintalosta erillisenä; esimerkiksi voisiko asiakas hankkia rakentamispalvelut yhtiöltä tai toiselta taholta siirtämättä maa-aluetta.

Seuraavaksi arvioidaan, ovatko yhtiön lupaukset sopimuksen yhteydessä erikseen yksilöitävissä, ts. muodostavatko maa-alue ja rakennus yhdistetyn kokonaisuuden yhtiön tuottaessa merkittävää palvelua. Esimerkiksi: olisiko tuotettu rakennuspalvelu erilaista, jos maata ei siirrettäisi tai päinvastoin. Tai voisiko yhtiö täyttää suoritevelvoitteensa maa-alueen siirrosta ilman, että se rakentaisi asuintaloa, tai päinvastoin.

IFRS IC toteaa agendapäätöksessään, että maa-alue ja rakennus voivat olla erotettavissa olevia, sillä asiakas pystyy saamaan hyötyä tavarasta tai palvelusta joko yksinään tai yhdessä muiden asiakkaalle helposti saatavissa olevien voimavarojen kanssa, ja maa-alueen siirto ja asuintalon rakentaminen ovat myös sopimuksen yhteydessä erikseen yksilöitävissä.

Tulkintakomitean mukaan maa-aluetta ei kuluteta välittömästi, eikä yhtiön suorite luo tai paranna maa-aluetta, joten maa-alueen luovutus ei täytä mitään ajan kuluessa -tuloutuksen kriteereistä ja maa-alueen myyntituotot tuloutetaan yhtenä ajankohtana.

Asuintalon rakentamisen osalta IFRS IC arvioi, onko asiakkaalla mahdollisuus ohjata osittain rakennetun asuintalon käyttöä ja saada olennaisilta osiltaan jäljellä olevat hyödyt siitä.

Sopimuksen mukaan asiakas voi tehdä muutoksia rakennettavaan asuintaloon rakentamisen aikana. Asiakas voi myös estää muita ohjaamasta keskeneräisen asuintalon käyttöä. Yhtiö ei voi ohjata keskeneräistä rakennusta muuhun käyttöön tai toiselle asiakkaalle. Asiakas pystyy myös estämään muita saamasta hyötyä keskeneräisestä asuintalosta. Siten myyntituotot rakentamisesta tuloutetaan ajan kuluessa.

Oikeus saada maksu

Kysymys

Yhtiö ja asiakas solmivat sopimuksen asunnosta, ennen kuin kiinteistö on rakennettu. Asiakas maksaa 10 % asunnon hinnasta sopimuksen solmimisen yhteydessä, ja loput kun rakennus on valmis. Juridinen omistusoikeus asuntoon säilyy yhtiöllä, kunnes rakennus on valmis ja asiakas on maksanut loppusuorituksen. Asiakkaalla on oikeus peruuttaa sopimus milloin tahansa ennen kuin rakennus on valmis. Jos asiakas peruuttaa sopimuksen, yhtiöllä on lain mukaan velvoite pyrkiä myymään kyseinen asunto kolmannelle osapuolelle. Myydessään asunnon kolmannelle osapuolelle yhtiö tekee uuden sopimuksen asunnosta (eli alkuperäinen sopimus ei siirry). Mikäli kolmannelta osapuolelta saatava hinta on alempi kuin alkuperäinen myyntihinta (mukaan lukien myynnistä aiheutuneet menot), alkuperäisen asiakkaan on maksettava erotus yhtiölle.

Onko yhtiöllä täytäntöön pantavissa oleva oikeus saada maksu, jotta myynti voidaan tulouttaa ajan kuluessa?

IFRIC-agendapäätös

Tarkastelun lähtökohtana on, että kyseessä on yksi suoritevelvoite. Ajan kuluessa tulouttaminen edellyttää tässä tapauksessa, että ei synny omaisuuserää, jolla olisi yhtiölle vaihtoehtoista käyttöä ja että yhtiöllä on oikeus saada maksu sitä mukaa kuin kiinteistöä rakennetaan.

Kun tarkastellaan, onko yhtiöllä täytäntöönpantavissa oleva oikeus saada maksu, IFRS IC:n mukaan merkitystä on sillä maksulla, johon yhtiöllä on oikeus olemassa olevan sopimuksen perusteella. Tässä tapauksessa kolmannelta osapuolelta saatava maksu perustuu uuteen myyntisopimukseen, ei alkuperäiseen sopimukseen. IFRS IC toteaa, ettei alkuperäiseltä asiakkaalta saatava maksu oikeuta koko aikana yhtiötä saamaan tehtyä työtä vastaavaa määrää, joten sopimus kirjataan myyntituotoksi yhtenä ajankohtana.

Sopimuksen täyttämisestä aiheutuvat menot

Kysymys

Yhtiö rakentaa kiinteistön myytäväksi asiakkaille. Määräysvalta rakentamisaikana siirtyy rakentamisen edetessä, ja siten myynti tuloutetaan ajan kuluessa. Yhtiö määrittää täyttämisasteen käyttäen tuotokseen perustuvaa menetelmää. Raportointipäivänä yhtiö toteaa, että rakentamisen aikana kertyneiden menojen osuus odotetuista kokonaismenoista on korkeampi kuin tuotokseen perustuvalla menetelmällä määritetty täyttämisaste.

Voiko yhtiö kirjata omaisuuserän niistä menoista, jotka eivät vielä sisälly täyttämisasteen mittariin?

IFRIC-agendapäätös

IFRS IC:n mukaan täyttämisastetta määritettäessä tavoitteena on kuvata sitä, kuinka yhtiö tuottaa suoritetta siirtäessään asiakkaalle luvattuja tuotteita tai palveluja koskevaa määräysvaltaa (ts. yhtiön suoritevelvoitteen täyttymistä). Yhtiön on harkittava, kuvaako valittu tuotos todenmukaisesti sitä, kuinka se tuottaa suoritetta edetessään kohti koko suoritevelvoitteen täyttämistä. Kuluiksi kirjataan menot, jotka liittyvät sopimukseen sisältyviin täytettyihin (tai osittain täytettyihin) suoritevelvoitteisiin (ts. aiempaan suoritteen tuottamiseen liittyvät menot).

Tulkintakomitea toteaa, että kysymyksessä esitetyt menot kohdistuvat jo osittain täytettyyn suoritevelvoitteeseen, eli menot liittyvät aiempaan suoritteen tuottamiseen. Siten ne eivät ole sellaisia sopimuksen täyttämisestä aiheutuvia menoja, jotka voitaisiin aktivoida.

Viivästyksestä tai peruutuksesta maksettavat korvaukset

Kysymys

Lainsäädännön perusteella lentoyhtiöllä on velvoite maksaa matkustajille korvausta viivästyneestä tai peruutetusta lennosta tiettyjen kriteerien täyttyessä. Lainsäädäntö myös määrittää suoritettavan korvauksen määrän, joka ei riipu matkustajan maksamasta lentolipun hinnasta. Siten lainsäädäntö luo täytäntöön pantavissa olevia oikeuksia ja velvoitteita, jotka muodostavat osan asiakkaan ja lentoyhtiön välisen sopimuksen ehdoista.

Lentoyhtiön suoritevelvoite on lentopalvelun tarjoaminen asiakkaalle. Miten lentoyhtiön velvoite korvauksen maksamisesta tulee käsitellä:

a) muuttuvana vastikkeena IFRS 15:n mukaisesti vai

b) soveltaen IAS 37 *Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat* -standardia?

IFRIC-agendapäätös

IFRS IC tarkasteli IFRS 15 -standardin vaatimuksia muuttuvasta vastikkeesta ja tilanteita, jolloin IAS 37 -standardia sovelletaan myyntitapahtumien yhteydessä.

IFRS 15 -standardin mukaan transaktiohinnan määrittämisessä on otettava huomioon sopimuksen ehdot ja tavanomaiset liiketoimintakäytännöt. Transaktiohinta on se vastikemäärä, johon yhteisö odottaa olevansa oikeutettu asiakkaalle luovutettavia luvattuja tavaroita tai palveluja vastaan. Vastikkeeseen voi sisältyä kiinteitä tai muuttuvia rahamääriä tai molempia. Standardi antaa myös esimerkkejä tyypillisistä muuttuvista vastikkeista, joita ovat mm. hyvitykset, kannustimet, bonukset ja rangaistusseuraamukset. IFRS 15 -standardissa määritetään myös IAS 37:n mukaisesti käsiteltävät velvoitteet. Velvoite käsitellään IAS 37:n mukaisesti, jos esimerkiksi laki edellyttää, että yhteisön tuotteesta aiheutuvasta haitasta tai vahingosta tulee maksaa korvausta, ja siten tästä ei synny suoritevelvoitetta.

IFRS IC toteaa, että lentoyhtiön lupaus on kuljettaa asiakas tietystä paikasta toiseen paikkaan lentoaikataulun mukaisen lähtöajan jälkeen, tietyn ajan kuluessa. Siten viivästyksestä tai peruutuksesta maksettava korvaus liittyy suoraan lentoyhtiön suoritevelvoitteeseen ja on osa transaktiohintaa. Korvaus ei liity sellaiseen haittaan tai vahinkoon, jonka lentoyhtiön palvelu on aiheuttanut. Se, että velvoite korvauksen maksamisesta tulee lainsäädännöstä eikä sopimuksesta, ei vaikuta siihen, etteikö kysymyksessä ole muuttuva vastike. Korvaus viivästyksestä tai peruutuksesta tulee käsitellä samalla tavalla kuin rangaistusseuraamukset myöhästyneiden tuotteiden toimittamisesta osana muuttuvaa vastiketta.

Sopimuksen täyttämiseen liittyvät koulutusmenot

Kysymys

Yhtiöllä on IFRS 15:n soveltamisalaan kuuluva asiakassopimus ulkoistamispalveluiden tuottamisesta. Yhtiölle syntyy menoja, kun se kouluttaa henkilöstöään asiakasyrityksen prosesseista ja välineistä, mikä on edellytys sille, että yhtiö pystyy tuottamaan ulkoistamispalvelua. Yhtiö ei ole määrittänyt koulutuspalvelua IFRS 15:n mukaiseksi suoritevelvoitteeksi. Yhtiö voi veloittaa henkilöstön koulutusmenot asiakasyritykseltä asiakassopimuksen mukaisesti sekä sopimuksen alussa että myöhemmin, kun yhtiö palkkaa uutta henkilöstöä asiakasyrityksen toiminnan laajentuessa.

IAS 38 *Aineettomat hyödykkeet* -standardin mukaan yhteisöllä ei ole määräysvaltaa siihen odotettavissa olevaan vastaiseen taloudelliseen hyötyyn, joka johtuu osaavasta henkilöstöstä ja koulutuksesta, jotta näiden voitaisiin katsoa vastaavan aineettoman hyödykkeen määritelmää.

Kirjataanko koulutusmenot omaisuuseräksi taseeseen vai kuluksi niiden toteutumishetkellä?

IFRIC-agendapäätös

Tulkintakomitea tarkasteli ensin sitä, mitä IFRS-standardia sovelletaan koulutusmenoihin. IFRS 15 -standardin mukaan yhteisön on aktivoitava sopimuksen täyttämisestä johtuvat menot, mikäli menot eivät kuulu minkään muun standardin soveltamisalaan ja menot täyttävät kaikki standardissa mainitut kolme kriteeriä. Edelliseen perustuen yhteisön tulee ensin tarkastella, kuuluvatko koulutusmenot jonkun toisen standardin soveltamisalaan. IAS 38 -standardin soveltamisala sisältää mainonta- ja koulutusmenot.

Kysymyksessä esitetyn kuvauksen perusteella IFRS IC päätyi siihen, että koulutusmenoihin sovellettava standardi on IAS 38, jonka mukaan joskus yhteisölle syntyy menoja vastaisen taloudellisen hyödyn tuottamiseksi ilman, että hankittaisiin tai aikaansaataisiin aineeton hyödyke tai muu taseeseen merkittävissä oleva omaisuuserä ja tässä yhteydessä mainitaan esimerkkinä koulutustoiminnan menot, jotka kirjataan kuluiksi toteutuessaan. Lisäksi IFRS 15:ssä tarkennetaan sopimuksen täyttämisestä johtuvien menojen aktivointivaatimusta niin, että mikäli joku toinen standardi kieltää omaisuuserän kirjaamisen tietynlaisen menon osalta, ei menoa voida kirjata omaisuuseräksi myöskään IFRS 15:ttä sovellettaessa. IFRS IC:n johtopäätös oli, että koulutusmenot kirjataan kuluiksi toteutuessaan.

Asiakassopimuksessa luvattujen tavaroiden tai palveluiden arviointi

Kysymys

Pörssi tarjoaa asiakkaalleen seuraavat listautumiseen liittyvät palvelut: pääsyn pörssin kaupankäyntilistalle ja listautumispalvelun. Pörssin kaupankäyntilistalle pääsyn yhteydessä pörssi toteuttaa seuraavat toimenpiteet: due diligence -prosessi, hakijan listautumisesitteen arviointi, osakkeen tunnisteiden luominen, listautumisen toteuttaminen ja osakkeen julkaiseminen päälistalla. Pörssi perii seuraavat palkkiot: ei-palautettavissa olevan etukäteispalkkion listautumisesta ja jatkuvan listautumispalkkion.

Miten pörssin perimä etukäteispalkkio pääsystä pörssin kaupankäyntilistalle tulee käsitellä IFRS 15 mukaisesti? Onko listautuminen erillinen suoritevelvoite vai käsitelläänkö se osana listautumispalvelua, jolloin pörssin asiakassopimuksessa olisi yksi suoritevelvoite?

IFRIC-agendapäätös

IFRS 15:n mukaan yhteisön on sopimuksen syntymisajankohtana arvioitava asiakassopimuksessa luvatut tavarat ja palvelut sekä yksilöitävä suoritevelvoitteet, joita ovat joko a) tavara tai palvelu (tai tavara- tai palvelukokonaisuus), joka on erotettavissa; tai b) sarja erotettavissa olevia tavaroita ja palveluja. IFRS IC:n johtopäätös oli, että ensimmäiseksi tulee yksilöidä sopimuksessa luvatut tavarat ja palvelut, jonka jälkeen pystytään yksilöimään suoritevelvoitteet. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että suoritevelvoitteet eivät voi sisältää toimenpiteitä, jotka yhteisön täytyy suorittaa sopimuksen täyttämiseksi, ellei kyseisillä toimenpiteillä luovuteta tavaraa tai palvelua asiakkaalle.

Suoritevelvoitteiden yksilöimiseksi sopimuksissa, joissa on ei-palautettava etukäteismaksu, on arvioitava, liittyykö maksu luvatun tavaran tai palvelun luovuttamiseen. Vaikka monissa tapauksissa ei-palautettava etukäteismaksu liittyy yhteisön sopimuksen syntymishetkellä tai lähellä sitä suorittamaan toimenpiteeseen, joka yhteisön täytyy suorittaa sopimuksen täyttämiseksi, toimenpide ei johda luvatun tavaran tai palvelun luovuttamiseen asiakkaalle. Sen sijaan se on ennakkomaksua tulevista tavaroista ja palveluista ja tuloutetaan silloin, kun tavarat tai palvelut toimitetaan tulevaisuudessa.

IFRS IC:n johtopäätös oli, että pörssin toteuttamat toimenpiteet, jotka se suoritti lähellä sopimuksen syntymishetkeä, olivat edellytys sille, että asiakkaalle luvattu palvelu eli osakkeiden listaaminen pörssiin, voitiin toteuttaa. Nämä toimenpiteet eivät johtaneet erillisen palvelun luovuttamiseen asiakkaalle. Asiakkaalle luvattu palvelu oli osakkeiden listaaminen pörssissä, joka oli ainoa suoritevelvoite asiakassopimuksessa. Palvelu oli sama koko ajan, kun yhtiö oli listattuna pörssissä.

Keskeiset IFRIC-tulkinnat: IFRS 16 *Vuokrasopimukset* -standardi

Vuokralle ottajan lisäluoton koron määrittäminen

Kysymys

IFRS 16:n mukaan vuokrat on diskontattava vuokrasopimuksen sisäisellä korolla, jos kyseinen korko on helposti määritettävissä. Jos kyseinen korko ei ole helposti määritettävissä, vuokralle ottajan on käytettävä vuokralle ottajan lisäluoton korkoa. Maksuprofiili on erilainen esimerkiksi lainassa, josta maksetaan korkoa laina-ajalta, mutta pääoma maksetaan takaisin kokonaisuudessaan ilmoitettuna eräpäivänä verrattuna lainaan, josta maksetaan laina-aikana myös pääoman lyhennyksiä.

Tuleeko vuokralle ottajan lisäluoton koron määrittämisessä ottaa huomioon sellaisen lainan korko, jolla on sekä sama maturiteetti että samanlainen maksuprofiili kuin vuokrasopimukseen perustuvilla maksuilla?

IFRIC-agendapäätös

IFRS IC tarkasteli IFRS 16:n vaatimuksia. Vuokralle ottajan tulee kysymyksessä esitetyssä tapauksessa käyttää korkoa, jonka vuokralle ottaja joutuisi maksamaan lainatessaan vastaavaksi ajaksi ja vastaavanlaisin vakuuksin rahat, jotka tarvitaan käyttöoikeusomaisuuserän arvoa vastaavan omaisuuserän hankkimiseksi vastaavanlaisessa taloudellisessa ympäristössä. IFRS IC totesi, että vuokralle ottajan lisäluoton korko on vuokrasopimuskohtainen korko, joka ottaa huomioon ehdot ja olosuhteet, mutta lisäluoton koron määritelmä ei suoraan vaadi vuokralle ottajaa määrittelemään korkoa käyttäen sellaisen lainan korkoa, jonka maksuprofiili on sama kuin vuokrasopimukseen perustuvilla maksuilla.

IFRS IC:n johtopäätös oli kuitenkin, että käyttäessään harkintaa lisäluoton korkoa määritettäessä yhtiön on johdonmukaista käyttää lähtökohtana sellaista havainnoitavissa olevaa lainan korkoa, jolla on samanlainen maksuprofiili kuin vuokramaksuilla. Linjauksen todetaan olevan yhdenmukainen sen tavoitteen kanssa, joka IASB:lla oli lisäluoton koron määritelmää laatiessa.

Maa-alueen alla olevan öljyputkiston käyttöoikeus

Kysymys

Sopimuksen ehtojen mukaan vuokralle ottajalla on oikeus sijoittaa putkisto ja käyttää sitä tietyssä maanalaisessa tilassa 20 vuotta vastiketta vastaan. Sopimus määrittelee putkistolle varatun tilan tarkan sijainnin ja tilan kokomitat. Maanomistajalla on oikeus käyttää maanpäällistä aluetta, mutta ei oikeutta käyttää tai muuttaa maanalaista tilaa sopimusaikana. Kuuluuko sopimus IFRS 16:n, IAS 38:n vai jonkin toisen standardin soveltamisalaan?

IFRIC-agendapäätös

IFRS IC tarkasteli ensin, mitä standardia yhtiön tulee soveltaa. IFRS 16 -standardi edellyttää yhtiötä arvioimaan sopimuksen syntymisajankohtana, onko sopimus vuokrasopimus tai sisältyykö siihen vuokrasopimus. Tulkintakomitea totesi, että kysymyksessä esitetyssä tapauksessa IFRS 16:n soveltamisalaa koskevat poikkeukset eivät soveltuneet. IFRS 16:n mukaan sopimus on vuokrasopimus tai siihen sisältyy vuokrasopimus, jos sopimus antaa oikeuden yksilöidyn omaisuuserän käyttöä koskevaan määräysvaltaan tietyksi ajanjaksoksi vastiketta vastaan. Kyseinen maanalainen tila on sopimuksessa nimenomaisesti määritelty fyysisesti muusta maa-alueesta erotettavissa oleva aineellinen omaisuuserä. Näin ollen sopimus sisältää vuokrasopimuksen ja kuuluu IFRS 16:n soveltamisalaan. Jos sopimus ei sisällä vuokrasopimusta, silloin yhtiön tulee arvioida, mitä toista standardia yhtiön tulisi soveltaa. Siten komitean johtopäätös oli, että yhtiön tulee ensiksi arvioida, sisältääkö sopimus IFRS 16 -standardin mukaisen vuokrasopimuksen.

Seuraavaksi IFRS IC tarkasteli tarkemmin vuokrasopimuksen määritelmää. IFRS 16:n mukaan arvioidessaan, antaako sopimus oikeuden yksilöidyn omaisuuserän käyttöä koskevaan määräysvaltaan tietyksi ajanjaksoksi, yhtiön on arvioitava, onko sillä omaisuuserän koko käyttöajan molemmat seuraavat: oikeus saada yksilöidyn omaisuuserän käytöstä koituva taloudellinen hyöty kaikilta olennaisilta osin; ja oikeus ohjata yksilöidyn omaisuuserän käyttöä.

Komitea totesi, että kysymyksessä olevassa tapauksessa, maanalainen tila oli fyysisesti erotettavissa. Maanomistajalla ei ole oikeutta korvata tilaa vaihtoehtoisella tilalla sopimuskauden aikana. Siten IFRS IC:n johtopäätös oli, että sopimus sisältää yksilöidyn omaisuuserän.

Lisäksi IFRS IC:n totesi, että yhtiöllä on yksinoikeus käyttää yksilöityä omaisuuserää sopimuskauden aikana, ja oikeus saada olennainen osa sen kaikista taloudellisista hyödyistä. Lisäksi yhtiöllä on oikeus ohjata omaisuuserän käyttöä, koska sillä on sopimuksen perusteella oikeus suorittaa tarkastuksia, korjauksia ja ylläpitotöitä sekä oikeus tehdä kaikki päätökset maanalaisen tilan käytöstä sopimuskauden aikana.

Siten komitean johtopäätös oli, että kysymyksessä esitetyssä tapauksessa sopimus sisältää IFRS 16:n mukaisen vuokrasopimuksen ja kuuluu siten standardin soveltamisalaan.

Peruutettavissa olevien tai uudistettavien vuokrasopimusten vuokra-ajan määrittäminen sekä vuokralaisen perusparannusmenojen taloudellinen vaikutusaika

Kysymys

Vuokrasopimuksen ehdoissa ei määritellä tiettyä vuokra-aikaa, vaan se jatkuu määrittelemättömän ajan, kunnes jompikumpi osapuoli irtisanoo sopimuksen. Sopimuksessa on irtisanomisajanjakso, esimerkiksi alle 12 kuukautta, eikä kummankaan osapuolen tarvitse maksaa sopimuksen päättämisestä maksua. Kyseessä on siten uudistuva vuokrasopimus, joka määrittelee alkuperäisen ajanjakson, ja uudistuu määrittelemättömän ajan alkuperäisen ajanjakson päätyttyä, kunnes jompikumpi osapuoli irtisanoo sopimuksen.

Otetaanko vuokrasopimuksen täytäntöönpantavissa olevaa ajanjaksoa määriteltäessä huomioon sopimuksen laajemmat taloudelliset tekijät eikä ainoastaan sopimuksen päättämisestä aiheutuvia maksuja?

Lisäksi kysyttiin, onko vuokrakohdetta koskevien kiinteiden perusparannusten taloudellinen vaikutusaika rajoitettu IFRS 16:n mukaiseen vuokrakauteen?

IFRIC-agendapäätös

IFRS 16:n mukaan vuokra-aika on määritettävä siten, että se on ajanjakso, jona vuokrasopimus ei ole purettavissa, mukaan lukien molemmat seuraavat: vuokrasopimuksen jatkamisoption kattamat ajanjaksot, jos on kohtuullisen varmaa, että vuokralle ottaja käyttää kyseisen option; ja vuokrasopimuksen päättämisoption kattamat ajanjaksot, jos on kohtuullisen varmaa, että vuokralle ottaja ei käytä kyseistä optiota.

Määrittäessään vuokra-aikaa ja arvioidessaan ajanjaksoa, jona vuokrasopimus ei ole purettavissa, yhtiön on sovellettava sopimuksen määritelmää ja määritettävä ajanjakso, jona sopimus on täytäntöönpantavissa. Vuokrasopimus ei ole enää täytäntöönpantavissa, kun vuokralle ottajalla ja vuokralle antajalla on kummallakin oikeus päättää vuokrasopimus ilman toisen osapuolen suostumusta siten, että tästä koituu enintään merkitykseltään vähäinen sanktio.

IFRS IC:n johtopäätös oli, että määrittäessään täytäntöönpantavissa olevaa kautta yhtiö harkitsee sopimuksen laajempia taloudellisia tekijöitä, ei vain sopimuksen mukaisia päättämismaksuja.

Jos todetaan, että sopimus on täytäntöönpantavissa peruutettavissa olevan vuokrasopimuksen irtisanomisajan jälkeen (tai uudistuvan sopimuksen alkuperäisen kauden jälkeen), on arvioitava, onko kohtuullisen varmaa, ettei vuokralle ottaja käytä vuokrasopimuksen päättämisoptiota.

Koskien kysymystä, onko vuokrakohdetta koskevien kiinteiden perusparannusten taloudellinen vaikutusaika rajoitettu IFRS 16:n mukaiseen vuokrakauteen, tulkintakomitea viittasi IAS 16 *Aineelliset hyödykkeet* -standardin määritelmään taloudellista vaikutusajasta. Komitea painotti määritelmän kohtaa, jonka mukaan taloudellinen vaikutusaika on ajanjakso, jona omaisuuserän odotetaan olevan yhteisön käytettävissä. Lisäksi tulkintakomitea toi esille IAS 16:n vaatimuksen huomioida taloudellisen vaikutusajan määrittelyssä myös oikeudelliset ja muut vastaavat omaisuuserän käyttöä koskevat rajoitteet, kuten vuokrasopimusten päättymisajat. Lisäksi omaisuuserän taloudellisen vaikutusajan määrittämisen tulee perustua omaisuuserän käyttökelpoisuuteen yhtiölle ja se saattaa olla lyhyempi kuin taloudellinen kokonaisvaikutusaika.

Perusparannusmenojen taloudellista vaikutusaikaa koskevan kysymyksen osalta IFRS IC totesi, että jos vuokrakausi on lyhyempi kuin kiinteiden perusparannusten taloudellisesta vaikutusaika, yhtiö harkitsee, odottaako se perusparannusten hyödyttävän sitä pitempään kuin vuokra-ajan. Mikäli yhtiö ei odota hyödyntävänsä ko. omaisuuserää pitempään kuin vuokrakauden ajan, silloin taloudellinen vaikutusaika on sama kuin vuokrakausi.

Myynti- ja takaisinvuokraus, jossa vuokramaksut ovat muuttuvia

Kysymys

Yhtiö (myyjä-vuokralle ottaja) luovuttaa omaisuuserän toiselle yhtiölle (ostaja-vuokralle antaja) ja vuokraa kyseisen omaisuuserän ostaja-vuokralle antajalta 5 vuodeksi. Omaisuusuuserän luovutus täyttää IFRS 15:n mukaiset vaatimukset, joiden mukaan luovutusta on käsiteltävä myyntinä. Omaisuuserästä maksettu vastike vastaa sen käypää arvoa transaktion toteutumispäivänä. Sopimuksen alkamisajankohdan jälkeiset vuokranmaksut (jotka ovat markkinahintatason mukaisia) sisältävät muuttuvia vuokria, jotka määritetään prosenttiosuutena myyjä-vuokralle ottajan myyntituotoista. Muuttuvia vuokrat eivät ole IFRS 16 -standardin mukaisia tosiasiallisesti kiinteitä vuokria.

Kuinka myyjä-vuokralle ottaja arvostaa käyttöoikeusomaisuuserän ja määrittelee mahdollisen voiton tai tappion myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelyssä, jossa vuokramaksut ovat muuttuvia?

IFRIC-agendapäätös

IFRS 16 -standardin mukaan myyjä-vuokralle ottajan on arvostettava takaisinvuokrauksesta syntyvä käyttöoikeusomaisuuserä siten, että se on myyjä-vuokralle ottajan itsellään pitämään käyttöoikeuteen liittyvä suhteellinen osuus omaisuuserän aiemmasta kirjanpitoarvosta. Myyjä-vuokralle ottajan on kirjattava vain se voiton tai tappion määrä, joka liittyy ostaja-vuokralle antajalle siirrettyihin oikeuksiin.

IFRS IC toteaa, että standardi ei sisällä ohjeistusta siihen, miten suhteellinen osuus tulee kysymyksen mukaisessa tilanteessa määrittää. IFRS IC:n mukaan myyjä-vuokralle ottaja voi määrittää osuuden esimerkiksi vertaamalla vastaisten vuokranmaksujen nykyarvoa (sisältäen arvion muuttuvista vuokrista) omaisuuserän transaktiohetken käypään arvoon. Näin ollen muuttuvat vuokrat sisällytetään myynti- ja takaisinvuokraustilanteessa IFRS 16:n perussäännöstä poiketen vuokrasopimusvelkaan. Takaisinvuokrauksesta syntyvä käyttöoikeusomaisuuserä arvostetaan siten, että se on myyjä-vuokralle ottajan itsellään pitämään käyttöoikeuteen liittyvä suhteellinen osuus omaisuuserän aiemmasta kirjanpitoarvosta. Myyjä-vuokralle ottajan on kirjattava vain se voiton tai tappion määrä, joka liittyy ostaja-vuokralle antajalle siirrettyihin oikeuksiin. Tämän johdosta myyjä-vuokralle ottaja kirjaa myös vuokrasopimusvelan transaktiopäivänä, siitä huolimatta että markkinahintatason mukaiset vuokrat ovat muuttuvia.

IFRS IC totesi, että yllä kuvatussa tilanteessa käsittely on IFRS 16 -standardin vaatimusten mukainen.

Vuokrasopimuksen määritelmä – kuljetussopimus

Kysymys

Asiakas solmii 5 vuoden sopimuksen aluksen omistavan yhtiön kanssa aluksen käytöstä hiilen kuljetukseen. Sopimukseen sisältyy IFRS 16 -standardin mukainen yksilöity omaisuuserä eli kyseinen alus. Asiakkaalla on oikeus saada olennaisilta osin hyödyt aluksen käytöstä vuokrakauden aikana. Monet, mutta eivät kaikki, päätökset koskien aluksen käyttötapaa ja käyttötarkoitusta vuokra-aikana, ovat ennalta määrättyjä sopimuksessa. Nämä päätöksenteko-oikeudet ovat merkityksellisiä, koska ne vaikuttavat aluksesta saataviin taloudellisiin hyötyihin. Aluksen omistaja operoi ja vastaa aluksen huollosta sopimuksen voimassaoloaikana.

Onko asiakkaalla on oikeus ohjata omaisuuserän käyttötapaa ja -tarkoitusta sopimuksen mukaisena 5 vuoden käyttöaikana, eli sisältääkö sopimus vuokrasopimuksen?

IFRIC-agendapäätös

IFRS IC:n toteaa, että johtopäätöksen perusteluna on otettu huomioon erityisesti asiakkaalla oleva oikeus ohjata omaisuuserän käyttötapaa ja -tarkoitusta, jos se voi sopimuksessa määritellyn käyttöoikeutensa rajoissa muuttaa omaisuuserän käyttötapaa tai -tarkoitusta koko käyttöajan. Tätä arviointia tehdessään yhtiö ottaa huomioon päätöksenteko-oikeudet, jotka ovat merkityksellisimpiä omaisuuserän käyttötavan ja -tarkoituksen muuttamisen kannalta koko käyttöaikana. Päätöksenteko-oikeudet ovat merkityksellisiä silloin, kun niillä on vaikutusta käytöstä tulevaisuudessa koituvaan taloudelliseen hyötyyn. Olennainen kohta kyseisessä johtopäätöksessä on oikeus ohjata omaisuuserän käyttötapaa ja -tarkoitusta koko käyttöaikana. Tämän edellytyksen täyttyessä kyseessä on IFRS IC:n tulkinnan mukaan IFRS 16 -standardin soveltamisalaan kuuluva vuokrasopimus.

Lopuksi

Tilinpäätöksen laatijoiden on seurattava IASB:n IFRS-standardien kehitystyön ja uusien IFRIC-tulkintojen lisäksi myös IFRS IC -tulkintakomitean tekemiä agendapäätöksiä. Agendapäätökset antavat tilinpäätöksen laatijoille lisäohjeistusta standardien soveltamiseen. Tilinpäätöksen laatijoiden odotetaan huomioivan agendapäätökset IFRS-raportoinnissaan kohtuullisessa ajassa.

Lisätietoja

Johanna Jalkanen-Steiner
IFRS-asiantuntija
020 760 3514
johanna.jalkanen-steiner@kpmg.fi

Margit Tuomala
IFRS-asiantuntija
020 760 3553
margit.tuomala@kpmg.fi

Jari Halonen
IFRS-asiantuntija
020 760 3674
jari.halonen@kpmg.fi

Revenue recognition – potential impacts of Covid-19

Potential impacts of Covid-19

IFRS 15 *Revenue from contracts with Customers* is extremely detailed with plenty of aspects that issuers need to take into account. As a result of Covid-19, companies are generally expecting to experience a significant decline in revenue and decreases in twice in the progress of satisfying the performance obligation for long-term contracts. It is likely that, as a result of changes in the economic environment, customers will seek to modify contracts; it is also possible that the ability of customers to pay for goods may be called into question prior to delivery. Both trade receivables and contract assets may also be subject to additional credit risk. Finally, onerous contracts may arise as contracts become loss-making through either a decrease in variable consideration or an increase in contract costs.

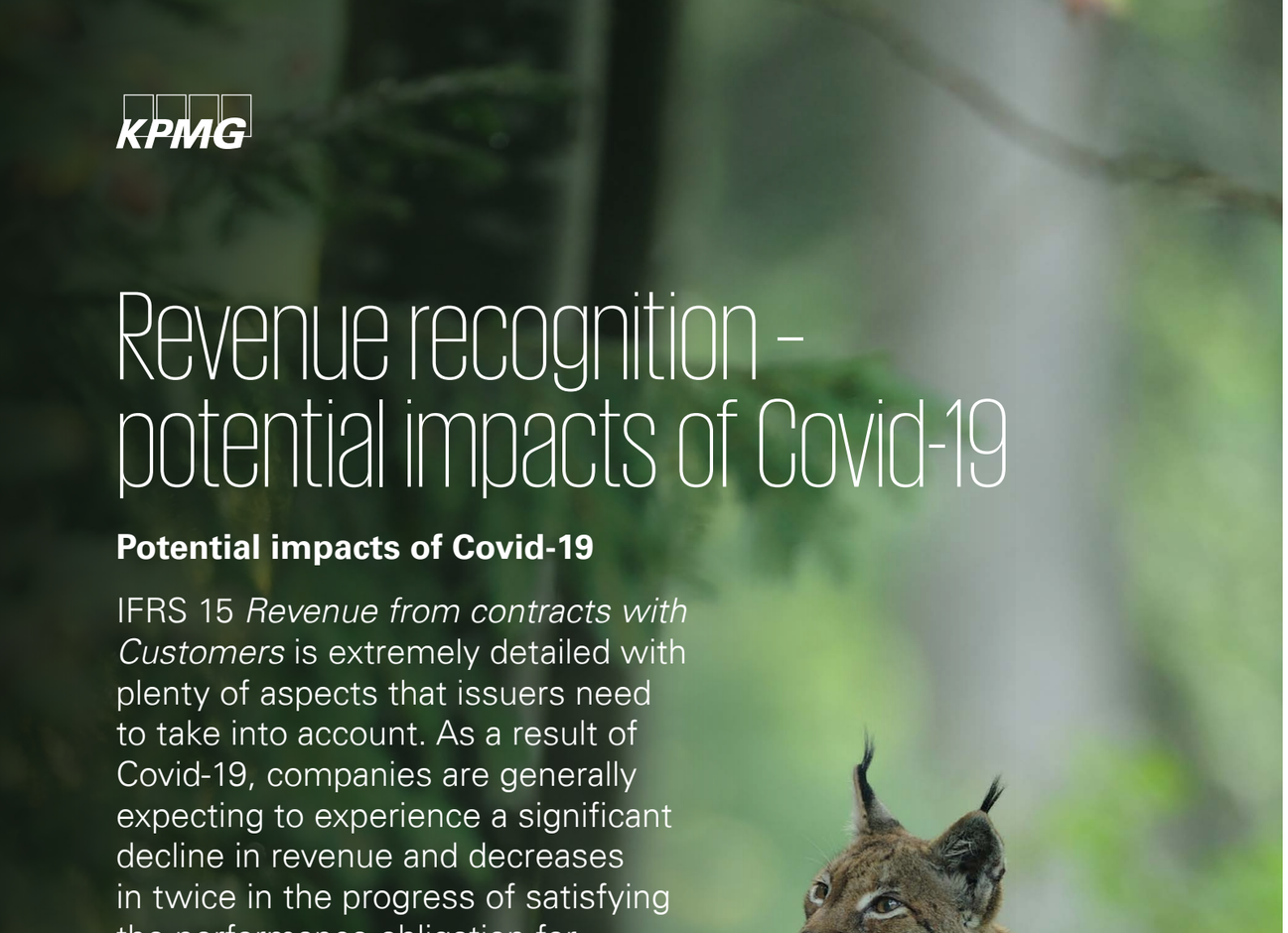

In this article, we will walk you through the essential points to consider when dealing with existing and new customer contracts in light of Covid-19.

Variable consideration

Variable consideration is any consideration which is not fixed in the contract. Variable consideration changes can potentially impact the assumptions used in measuring revenue from goods or services which have already been delivered, especially where contracts contain discounts, right to return, penalties, performance bonuses and volume-based variable pricing.

- For contracts with variable consideration, IFRS 15 requires these factors to be reassessed and if necessary, adjusted at each reporting date for both the best estimate and the (so-called) constraint. The impact of the above will therefore be required to be included in revenue at each reporting date.
- A significant reversal of revenue is possible as variable considerations is remeasured which may, for a contract, result in negative revenue in the current reporting period. Management's assumptions concerning variable consideration (based on facts and circumstances at the reporting date) will need to be reviewed in the context of Covid-19.

Contract modification

The Covid-19 pandemic may result in entities having to renegotiate customer contracts. Where a customer encounters financial difficulty or reduced demand, there can be a request for contract modification to alter the scope of the contract.

- If a price concession granted to a customer is due to variability that existed at contract inception. It should be treated as variable consideration even though triggered by Covid-19.
- If concession is provided solely as a result of Covid-19, this would lead to a modification in the rights and obligation under a contract with the customer.
- Companies may need to exercise judgement to assess when contract modifications are approved, particularly when contracts are modified frequently or there is continuing uncertainty about how a contract will be completed.
- Accounting for contract modifications can be complex. There are different approaches for different circumstances, depending on factors such as how the modification is priced and whether the current contract is being accounted for over time. Companies need to apply the specific requirements in IFRS 15.

Revenue recognition

IFRS 15 requires an entity to recognise revenue from contracts only where also the customer is expected to meet its obligations under the contract. Though management would continue to supply to the customer, revenue should only be recognised when it is probable that the customer will be able to pay the transaction price. In such an instance, the entity should defer recognition of any revenue until collection becomes probable.

- There might have been situations wherein the entity is unable to fulfill certain performance obligations due to government mandated shut downs. In these kinds of situations, revenue should not be recognised until the entity is able to perform. There might have been delays in the transfer of goods or services. The entity should carefully consider when the control of the product transfers to the customer.
- In respect of entities recognising revenue over time using a cost-based input method, it may be required to adjust the measure of progress when the costs that are attributable to significant inefficiencies were not reflected in the price of the contract.

Onerous contracts

Contracts that were previously expected to be profitable may become loss-making due to a decrease in variable consideration and/or an increase in contract costs. Contracts in the scope of IFRS 15 are subject to the onerous contract requirements of IAS 37 *Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets*.

- Entities must consider whether any of their contracts may have become onerous due to the downturn in the global economy as a result of Covid-19 or an increase in costs to fulfil a contract that may arise from the effect of Covid-19 on working practices. In addition, an entities should review contracts to determine if there are any special terms that may relieve either party to the contract of its obligations under it (Force Majeure).

For additional information

Visalakshi Ganesh
IFRS advisor
020 767 2140
Visalakshi.ganesh@kpmg.fi

Ajankohtaista rahoitusinstrumentteihin liittyen

Artikkelissa käsitellään ajankohtaisia teemoja rahoitusinstrumentteihin liittyen. Artikkeli koostuu seuraavista kolmesta osa-alueesta: IBOR-reformi ja helpotukset IFRS-standardeihin, sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttaminen ja Covid-19 -vaikutukset rahoitusinstrumentteihin.

IBOR-reformi ja helpotukset IFRS-standardeihin

Moniin sopimuksiin, esimerkkinä lainsopimuksiin ja vuokrasopimuksiin, sisältyy korkoehtoja ja niiden vaikutus kantaa suojauslaskentaan saakka. IBOR-perusteisia rahoitussopimuksia on markkinoilla merkittävä määrä ja viitekorkouudistuksella nähdään olevan laaja vaikutus läpi yrityskentän. Noteerattujen, yleisesti käytettyjen viitekorkojen, tilalle on tulossa uusia vaihtoehtoisia viitekorkoja, jotka pohjautuvat riskittömään yli yön korkoon. IASB on vastannut viitekorkomuutoksen vaikutuksiin tekemällä muutoksia tiettyihin standardeihin. Rahoitusinstrumentteja koskevat muutokset astuvat voimaan kahdessa vaiheessa. Näillä toimilla IASB on myös pyrkinyt osaltaan varmistumaan siitä, että yritykset antavat tilinpäätöksissään kattavasti tietoja reformin taloudellisista vaikutuksista.

Vaihe 1 vastaa ennen muutosta esiintyvään epävarmuuteen. Helpotusten tarkoituksena on antaa mahdollisuus väliaikaisten poikkeusten soveltamiseen suojauslaskennan jatkuvuuden ja yksilöitävissä olevan riskikomponentin vaatimuksiin liittyen. IBOR-reformilla ja viitekorkojen vaihdolla voi olla vaikutusta tulevien rahavirtojen ajoitukseen ja määrään. Lisäksi helpotetaan suojaussuhteiden arviointia epävarmassa tilanteessa, jos taustalla on nimenomaisesti viitekorkouudistus. Ilman annettuja helpotuksia suojauslaskennan soveltaminen ei olisi ollut kaikissa tapauksissa mahdollista. Helpotuksilla on pyritty varmistamaan tilinpäätösraportoinnin jatkuvuus, joka ei mahdollisesti olisi toteutunut, jos suojaussuhteita olisi jouduttu muodostamaan uudelleen pelkästään viitekorkouudistuksen takia. Vaiheen 1 helpotusten soveltaminen on pakollista kaikissa korkoriskin suojauksissa, joihin liittyy viitekorkouudistuksesta johtuvaa epävarmuutta.

Vaiheen 2 helpotukset tulevat voimaan, kun viitekorkomuutos on tapahtunut. Edellä kuvattu rahavirtoihin liittyvä epävarmuus on poistunut, mutta yritysten tulee päivittää sopimuksiin liittyvät viitekorot sekä suojauslaskennan dokumentaatio. Vaiheen 2 helpotusten tarkoituksena on tukea yrityksiä stantardien soveltamisessa, kun sopimuksen mukaisissa rahavirroissa tapahtuu muutoksia IBOR-reformista johtuen. Lisäksi ohjeistetaan yrityksiä raportoimaan tarpeellinen informaatio tilinpäätöksen käyttäjille.

Viitekoron muutos tai vaihtaminen korvaavaan viitekorkoon aiheuttaa todennäköisesti muutoksia rahoitusvarojen tai rahoitusvelkojen sopimuksen mukaisiin rahavirtoihin. IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardin mukaan nämä muutokset voivat johtaa voiton tai tappion kirjaamisen tulosvaikutteisesti. Vaiheen 2 helpotukset antavat tarkoituksenmukaisen keinon odotettujen sopimuksen mukaisten rahavirtojen muutosten kirjanpidolliseen käsittelyyn liittyen, jos muutos johtuu nimenomaan IBOR-reformista ja uusi korkoperusta on taloudellisesti yhdenmukainen vanhan korkoperustan kanssa.

Näissä tapauksissa efektiivinen korko päivitetään vastaamaan uutta viitekorkoa eikä muutoksista aiheudu tulosvaikutteisesti kirjattavaa voittoa tai tappiota. Helpotus on sallittu myös sovellettaessa IFRS 4 *Vakuutussopimukset* - ja IFRS 16 *Vuokrasopimukset* -standardeja.

Taloudellinen yhdenmukaisuus

IBOR-pohjainen sopimuskorko
- Viitekorko
- Eteenpäin katsova osuus
- Sisältää pankin luottoriskiin liittyvän osuuden tai muun kertoimen

=

Reformin mukainen korko
- Yli yön korko
- Perustuu historiallisiin tapahtumiin

+

Kiinteä marginaali

Vaiheen 2 helpotukset sallivat poikkeuskäytäntöjä normaaleihin varsin tiukkoihin suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiin. Esimerkiksi suojauslaskennan dokumentaation muuttaminen ei aiheuta suojauslaskennan lopettamista, jos nämä dokumentaatioon tehtävät muutokset johtuvat nimenomaan IBOR-reformista. Tällöin suojattavan riskin osalta voidaan päivittää suojauslaskennan dokumentaatio vastaamaan uutta viitekorkoa ja suojauslaskennan soveltamista voidaan jatkaa ilman keskeytyksiä.

Suojauslaskentaan liittyvään tehokkuuden tarkasteluun tai tehottomuuden tunnistamiseen helpotukset eivät yllä. Suojauslaskennan soveltamisen tulee perustua IFRS 9 - tai aiemman IAS 39 -standardien vaatimuksiin. Kun uusi viitekorko on astunut voimaan, suojauskohde ja suojausinstrumentti pohjautuvat uuteen viitekorkoon ja mahdollinen suojauslaskennan tehottomuus tulee kirjata tulosvaikutteisesti.

Jotta tilinpäätöksen käyttäjillä on mahdollisuus arvioida IBOR-reformin vaikutuksia yrityksen rahoitusinstrumentteihin sekä riskienhallintastrategiaan, tulee vaikutuksista antaa tarvittavat liitetiedot. Tilinpäätöksessä tulee esittää IBOR-reformista johtuvien riskien luonne ja laajuus liittyen rahoitusinstrumentteihin sekä kuinka yhtiö on hallinnut muutokseen liittyvää riskiä. Lisäksi tulee kuvata yrityksen eteneminen viitekoron vaihtumiseen liittyvissä muutoksissa ja kuinka se ohjaa tätä muutosta. Uudistuksen vaikutuksesta tulee antaa laadullisten tietojen lisäksi myös määrällisiä tietoja.

Voimaantulo

IBOR-reformiin liittyvien laajennusten vaihe 1 tuli voimaan 1.1.2020 ja vaiheen 2 muutokset ovat voimassa 1.1.2021 alkavilla tilikausilla.

Tässä yhteydessä on huomionarvoista, että suojaussuhteet, jotka on saatettu joutua lopettamaan nimenomaan IBOR-reformin liittyvien muutosten takia, voidaan palauttaa, jos ehdot tehtyjen standardimuutosten seurauksena täyttyvät.

Standardeihin tehtyjä muutoksia tulee soveltaa takautuvasti, ellei kyseessä ole reformin takia lopetetut suojaussuhteet, jotka otetaan uudelleen käyttöön aloitettaessa soveltamaan vaiheen 2 helpotuksia. Vertailukausia ei vaadita muutettavaksi vastaamaan vaiheen 2 muutoksia. Tuleviin helpotuksiin ja muutoksiin on hyvä varautua vaiheen 1 ja 2 lisäykset huomioiden ja tuoda muutokset sekä käytetyt helpotukset tiedoksi osana tilinpäätösinformaatiota.

Lopuksi

Euribor-pohjaiset korot on marraskuusta 2019 saakka noteerattu reformin edellyttämällä tavalla eikä euribor-pohjaisiin sopimuksiin odoteta muutoksia lähitulevaisuudessa. Monilla yrityksillä on kuitenkin rahoitussopimuksia LIBOR-pohjaisesti tai Eonia-pohjaisia vakuussopimuksia johdannaisvastapuolten kanssa. Näiden viitekorkojen muutokseen tulee valmistautua ajoissa ja arvioida muutosten vaikutukset yrityksen taloudelliseen raportointiin. Muutosten vaikutus suojauslaskentaan ja sopimusten mukaisiin rahavirtoihin on hyvä arvioida laajasti. Yritysten tulee laatia suunnitelma muutosten käsittelystä kirjanpidossa yllä kerrottuja standardeihin tehtyjä helpotuksia hyödyntäen ja huomioiden myös yllä kuvatut liitetietovaatimukset.

IBOR reformi – vaiheen 2 muutokset

Osa-alue	Helpotus
Rahoitusvaran tai -velan muutos	IBOR reformi saattaa vaikuttaa sopimukseen perustuvien rahavirtojen korkokantaan. – Tällaisen muutoksen yhteydessä voidaan soveltaa IFRS 9 B5.4.5 kohtaa ja päivittää efektiivinen korko vastaamaan uutta korkokantaa. Tätä helpotusta voi hyödyntää vain jos seuraavat ehdot täyttyvät: – muutos johtuu suoraan reformista ja – uusi pohjakorko on taloudellisesti yhteensopiva vanhan korkokannan kanssa. – Jos rahoitussopimuksiin liittyy muita sopimuksen mukaisia rahavirtojen muutoksia, tällöin sovelletaan ensin yllä olevia helpotuksia ja tämän jälkeen muita soveltuvia IFRS 9 -standardin vaatimuksia. – Vakuutustoimijat, jotka soveltavat vielä IAS 39 -standardia, voivat myös soveltaa yllä olevia helpotuksia.
Vuokra-sopimuksen muutos	Vuokralle ottajan tulee soveltaa IFRS 16:n helpotusta, kun se kirjaa vuokrasopimuksiin liittyvää muutosta johtuen IBOR-reformin käyttöönotosta – eli laskiessaan vuokrasopimusvelkaa, yhtiö käyttää uudelleenarvioitua diskonttauskorkoa huomioidakseen muutokset korkokannassa.
Helpotukset littyen suojaus-laskennan soveltamiseen	Kun viitekoron muutos on tullut voimaan, yhtiön tulee soveltaa seuraavia poikkeuksia liittyen suojauslaskennan vaatimuksiin: – Suojauslaskennan dokumentaatiota päivitetään vastaamaan reformin edellyttämiä muutoksia. Nämä muutokset tulee tehdä ennen raportointikauden päättymistä. Ne eivät aiheuta suojauslaskennan lopettamista tai suojaussuhteen määrittämistä uudelleen. – Kun rahavirran suojauslaskennassa olevaa suojauskohdetta laajennetaan vastaamaan reformin edellyttämiä muutoksia, suojausrahastoon kertynyttä osuutta käsitellään ikään kuin se perustuisi vaihtoehtoiseen viitekorkoon, johon tulevat rahavirrat perustuvat. Sama helpotus koskee lopetettujen rahavirtojen suojauksia. – Jos yhtiö olettaa vaihtoehtoisen viitekoron olevan erikseen yksilöitävissä seuraavan 24 kuukauden ajanjakson aikana, se voi määritellä koron ei-sopimuksellisesti eriytettävissä olevaksi riskikomponentiksi vaikka se ei ole erikseen yksilöitävissä määrittelypäivänä. Tätä sovelletaan ”rate-by-rate”-pohjalta ja se on sovellettavissa myös uusiin suojaussuhteisiin. – Mitattaessa suojauslaskennan tehokkuutta taaksepäin katsovasti (retrospektiivinen testaus) IAS 39 -standardin vaatimusten mukaisesti, yhtiö voi määrittää suojauskohteen sekä suojausinstrumentin kertyneet käyvän arvon muutokset nollaan suojauskohtaisesti välittömästi vaiheen 1 helpotusten soveltamisen loputtua.
Uudet liitetiedot	Yhtiöiden tulee antaa IBOR-reformin vaikutuksista yhtiön rahoitusinstrumentteihin ja riskienhallintaan seuraavia lisätietoja osana tilinpäätöstä: – Kuinka yhtiö hallitsee vaihtoehtoisiin viitekorkoihin siirtymistä, sisältäen määrälliset tiedot siirtymään liittyvistä altistumista sekä tietoja muutosten vaikutuksista jatkossa. • Määrällistä tietoa niistä rahoitusinstrumenteista, jotka eivät ole vielä vaihtuneet reformin johdosta raportointikauden päättymispäivänä jaoteltuna merkittävimpiin viitekorkoihin sekä johdannaiset että muut rahoitusvarat ja -velat eriteltynä. • Muutosten vaikutukset riskienhallintaan ja niiden laajuus.

Rahoitusinstrumentit: Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttaminen

Markkinatilanteesta tai muusta syystä johtuen yrityksille voi syntyä tarve neuvotella lainaehtoja uudelleen tai saada niihin myönnytyksiä. Taustalla voi olla toive määritellä korkoa uudelleen, helpottaa kovenanttiehtojen täyttymistä tai viivästyttää pääoman takaisinmaksua. Kun lainaa neuvotellaan uudelleen, tulee osapuolten analysoida järjestelyn vaikutukset oikean kirjanpitokäsittelyn varmistamiseksi.

IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardin mukaan, muutettaessa sopimukseen perustuvia ehtoja merkittävästi, muutosta tulee käsitellä alkuperäisen lainan kuolettamisena ja uuden rahoituslainan nostona.

Uusi laina kirjataan taseeseen käypään arvoon. Uuden lainan ja alkuperäisen taseesta poiskirjatun rahoitusvelan kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan tulosvaikutteisesti huomioiden mahdolliset muut ei-käteisellä tapahtuvat siirrot. Myös muut tähän liittyvät kulut ja palkkiot kirjataan yleensä tulosvaikutteisesti.

Jos sopimusehtojen muutoksen ei katsota olevan merkittävä, tulee lainan jaksotettu hankintameno laskea uudelleen perustuen muuttuneiden vastaisten rahavirtojen perusteella laskettuun nykyarvoon, diskontattuna alkuperäisellä efektiivisellä korolla.

> “Alkuperäisen sopimukseen perustuvan rahoitusvelan tarkasteluajankohdan kirjanpitoarvon sekä uuden jaksotetun hankintamenon erotus kirjataan tulosvaikutteisesti muutoksesta aiheutuvana voittona tai tappiona.

Mahdolliset sopimusmuutokseen liittyvät kulut ja palkkiot tulee huomioida osana muutetun rahoitusvelan kirjanpitoarvoa ja jaksottaa sopimuksen mukaiselle juoksuajalle.
Mahdollinen sopimusten mukaisten rahavirtojen ajanjaksoon perustuva uudelleenarviointi liittyen markkinakorkojen liikehdintään muuttaa vaihtuvakorkoisen rahoitusvelan efektiivistä korkoa.

Määritettäessä onko sopimusehtojen muutos merkittävä, tulee IFRS 9:n mukaan suorittaa määrällinen arviointi, nk. ’10 prosentin testi’. Mikäli rahavirtoihin perustuvien rahavirtojen erotus on alle 10 prosenttia, tulisi lainan ottajan arvioida myös olemassa oleviin tietoihin ja olosuhteisiin perustuen laadullisia osa-alueita, jotta voidaan varmistua ehtojen muutoksen merkittävyydestä. On mahdollista, että ’10 prosentin testi’ ei pysty huomioimaan kaikkia ehtojen muutokseen liittyviä seikkoja, jotka saattavat luonteeltaan olla merkittäviä.

Yritysten tulee myös tunnistaa saadut julkiset tuet ja valtioiden osallistuminen osana esimerkiksi talouskriisin hallintaa ja varmistaa, että nämä käsitellään kirjanpidossa IAS 20 *Julkisten avustusten kirjanpidollinen käsittely ja julkisesta tuesta tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* -standardin mukaisesti. Julkinen avustus voi liittyä lainojen anteeksiantoon, käytettyyn markkinakorkoja alempaan viitekorkoon tai vastaaviin tukimuotoihin.

Jos kyseessä on markkinakorkoa selkeästi matalampi korko, tulee tämä tunnistaa velan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä. Tällöin rahoitusvelka kirjataan käypään arvoon huomioiden vastaavan kaltaisten markkinaehtoisten lainojen ehdot. Lasketun käyvän arvon ja saadun maksun erotus käsitellään julkisena avustuksena IAS 20:n mukaisesti. Julkiset avustukset tulee kirjata tulosvaikutteisesti johdonmukaisesti niillä kausilla, joilla yhtiö kirjaa vastaavat kulut.

Yritykset saattavat maksaa velkainstrumenttejaan takaisin luovuttamalla oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Jos instrumentit lasketaan liikkeeseen velkojalle tarkoituksena maksaa rahoitusvelka takaisin osittain tai kokonaan, käsitellään nämä tällöin IFRIC 19 *Rahoitusvelkojen kuolettaminen oman pääoman ehtoisilla instrumenteilla* -tulkinnan mukaan kokonaan tai osaksi maksettua vastiketta.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan käypään arvoon, jos arvo on luotettavasti määritettävissä IFRS 13 *Käyvän arvon määrittäminen* -standardin mukaisesti. Luotettavasti määriteltävissä olevan käyvän arvon puuttuessa voidaan oman pääoman ehtoisen instrumentin käypänä arvona käyttää kuoletetun velan käypää arvoa. Mahdollinen erotus velan jaksotetun hankintamenon sekä oman pääoman ehtoisen instrumentin käyvän arvon välillä kirjataan tulosvaikutteisesti.

Jos velka maksetaan takaisin vain osittain, tulee arvioida, onko osa korvauksesta tai vastasuorituksesta nimenomaisesti olemassa olevan velan muutosta. Jos näin on, tällöin suoritus tulee jakaa kuoletetun osuuden ja jäljelle jäävän velan osuuden välillä. Jäljellä olevan velan osalta osuus huomioidaan osana merkittävän muutoksen arviointia huomioiden myös tosiseikat ja olosuhteet.

Lopuksi

Yritysten johdon tulee arvioida, onko rahoitussopimuksen ehdoissa tai muuten olosuhteissa tapahtunut muutoksia ja mahdollisten muutosten merkittävyys. Tilinpäätöksessä tulee kuvata muutosten vaikutusten arvostamista ja kirjaamista sekä selostaa mahdollisia kauden aikana tapahtuneita muutoksia. Myös valtion mahdollinen osallistuminen tuen tai muiden helpotusten muodossa tulee käsitellä IFRS -vaatimusten mukaisesti. Mahdollisten oman pääoman ehtoisten instrumenttien osalta tulee varmistua, että käypä arvo on määritetty luotettavasti. Jos oman pääoman ehtoisia instrumentteja on laskettu liikkeeseen rahoitusvelkojen osittaisen takaisinmaksun vuoksi, tulee arvioida mitkä vaikutukset muutoksella on jäljellä olevaan rahoitusvelkaan. Muutosten käsittelyssä tulee huomioida niin muutosten arvostusta ja kirjaamista koskevat säännöt kuin esittämisvaatimuksetkin.

Covid-19 – vaikutukset rahoitusinstrumentteihin

Covid-19 pandemia rantautui vauhdilla alkuvuodesta Suomeen ja sen vaikutukset heijastuivat rahoitusmarkkinoihin ja rahoitusinstrumentteihin. Kurssien heilunta sekä nopeat muutokset rahoitusmarkkinoilla ovat vaatineet yrityksiltä sopeutumista ja rahoitusinstrumentteihin liittyvien käytäntöjen uudelleenarviointia. Pandemian vaikuttaa yritysten riskipositioihin, minkä johdosta riskienhallinnan toimet joutuivat testiin alkuvuoden aikana. Vaikka tilanne markkinoilla on sittemmin rauhoittunut, eivät pandemian vaikutukset ole kadonneet. Tässä artikkelissa käydään läpi rahoitusinstrumentteihin liittyviä seikkoja, joihin Covid-19 on vaikuttanut.

IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardi on periaatepohjainen. Standardi antaa IASB:n keväällä 2020 julkaiseman kannanoton mukaan yrityksille yhdessä IFRS 7 *Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* -standardin esittämisvaatimusten kanssa hyvän viitekehyksen pandemian vaikutusten huomioimiselle.

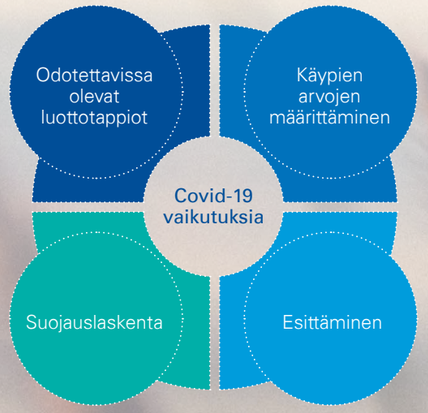

Odotettavissa olevat luottotappiot

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta (Expected Credit Losses, ECL) nousi keväällä luottolaitosten kohdalla vahvasti esiin, mutta odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta koskettaa myös muita kuin rahoitusalan yrityksiä. Lisäksi keskusteluissa on nostettu esiin maksuvalmiuteen, markkinariskeihin sekä käypiin arvoihin liittyviä näkökulmia ja korostettu tilinpäätösinformaation tärkeyttä. Tilinpäätöksen käyttäjien tulee saada tietoa yritysten mahdollisista riskialtistumista ja kuinka näitä riskejä on hallittu. Jos aiemmilta tilikausilta annetut tiedot eivät tarpeeksi kattavasti kuvaa Covid-19:stä johtuvia näkökulmia, tulee liitetietojen määrällistä ja laadullista osuutta laajentaa.

IFRS 9 mukaan odotettavissa olevien luottotappioiden tulee perustua järkevään ja perusteltavissa olevaan tulevaisuuteen suuntautuvaan informaatioon, joka on saatavissa ilman kohtuuttomia kustannuksia ja ponnisteluja. Yritysten on määritettävä odotettavissa olevat luottotappiot tavalla, joka kuvastaa vinoutumatonta ja todennäköisyyksillä painotettua rahamäärää ja huomioi menneet tapahtumat, nykyisen tilanteen sekä tulevaisuuden näkymät.

Pandemian aiheuttama epävarma markkinatilanne on voinut aiheuttaa odotettavissa olevien luottotappioiden mallien soveltamiseen haasteita. Niin monimutkaisemmat mallit kuin yksinkertaistettu mallikin, joka on sallittu sopimukseen perustuvien omaisuuserien sekä myynti- ja vuokrasopimussaamisten arvostamisessa, luotiin erilaisen markkinanäkymän vallitessa. Huolimatta siitä, että tulevaisuuden näkymät ovat epävarmat, ne tulisi huomioida malleissa. Yritykset eivät voi piiloutua mallien päivittämisen hankaluuden taakse vaan yrityksissä tulisi pohtia, kuinka tulevaisuuteen suuntautuva informaatio pystytään parhaiten huomioimaan malleissa. Taloudellisia näkymiä tulee raportoinnin yhteydessä päivittää perustuen tuolloin saatavissa olevaan tietoon.

Merkittävän luottoriskin arvioiminen voi edellyttää toimia nykyisessä markkinatilanteessa, kuten arvioita kuinka merkittävän luottoriskin kasvun osalta huomioidaan mahdolliset lisätakaus- ja vakuusjärjestelyt, mahdolliset valtion mukaantulot sekä asiakkaiden markkinatilanteesta kumpuavat tiedot. Myös yksinkertaistettua mallia soveltavien yritysten tulee harkita ryhmäkohtaisten (esimerkiksi tietty asiakassegmentti, toimiala tai maantieteellinen alue) lisävarausten tekemistä.

Käyvän arvon määrittäminen

Markkinaheilunta on näkynyt myös rahoitusinstrumenttien arvostuksissa. Rahoitusinstrumenttien osalta tilinpäätöksessä tulee esittää niiden käyvät arvot ja Covid-19 pandemian takia arvostamista on syytä tarkastella lähemmin.

IFRS 13 *Käyvän arvon määrittäminen* -standardin mukaan käyvän arvon tulee perustua niihin arvioihin, joita markkinaosapuolet käyttäisivät tarkasteluhetken markkinaolosuhteiden vallitessa. Noteerattu hinta aktiivisilta markkinoilta on paras käyvän arvon mittari, mutta aina sellaista ei ole saatavilla. Jälkiviisauden huomioiminen raportointipäivän arvostuksissa tai muu oikaisu noteerattuun arvoon ei pääsäännön mukaan ole sallittua. Kun syöttötietona joudutaan käyttämään muuta kuin noteerattuihin tietoihin perustuvaa arvostusta, markkinatilanteen haasteellisuus nousee esiin. Seuraavissa kappaleissa tuodaan esille seikkoja, jotka muun muassa tulee huomioida käypää arvoa määritettäessä.

Noteerattujenkin hintojen toimivat markkinat ovat saattaneet kärsiä. Jos on perusteita epäillä, että toimivilla markkinoilla noteerattu hinta ei edusta arvostuspäivän käypää arvoa, tulee myös näihin syöttötietoihin tehdä oikaisu. Epävarma markkinatilanne voi vaikuttaa myös luotto- ja likviditeettiriskiin, mikä vaikuttaa markkinahintoihin. Tällöin syöttötiedoissa voi olla tarve huomioida mahdollinen oman tai vastapuolen luottoriskin kasvu.

Muihin kuin noteerattuihin syöttötietoihin perustuvassa arvostuksessa tulee huomioida myös mahdolliset ennustettavuuteen liittyvät riskit sekä valuuttakurssiriskit. Lisäksi voidaan joutua käyttämään harkintaa, kuinka riskipreemiot sekä muut mahdolliset oikaisut vaikuttavat arvostuksiin. Markkinoiden epävarmuus johtaa usein ei-havainnoitavissa olevien syöttötietojen määrän kasvuun, jolloin käyvän arvon hierarkian tasolle 3 luokiteltavien erien määrä voi kasvaa.

Lisäksi käypien arvojen esittämisessä tulee huomioida myös markkinoiden epävarmuudesta johtuvat osa-alueet. Tilinpäätöksessä tulee antaa tietoa käytetyistä oletuksista, näiden vaikutuksista herkkyysanalyysien muodossa ja antaa tiedot merkittävimmistä epävarmuuden lähteistä liittyen tasoille 2 ja 3 luokiteltujen erien arvostamisessa. Herkkyysanalyysitietojen lisääminen tasoille 2 ja 3 luokiteltujen rahoitusinstrumenttien osalta voi olla asianmukaista, huomioiden myös käytettyjen oletusten tarkempi kuvaaminen.

Suojauslaskenta

Lainaehtoihin tehtävät muutokset ja taloudellinen heilunta Covid-19 pandemian takia voi vaikuttaa myös suojauslaskentaan.

> “Yritysten tuleekin arvioida, täyttyvätkö suojauslaskennan soveltamien kriteerit, onko markkinaheilunta aiheuttanut suojauksen tehottomuutta ja onko rahavirran suojausrahaston kumulatiiviset summat kierrätettävä luokittelun muutoksena tulokseen.

IFRS 9:n mukaan suojattaessa tulevia todennäköisiä tapahtumia erän tulee olla erittäin todennäköinen, jotta se soveltuu suojauslaskentaan. Arvioita tulee tehdä jokaisena raportointipäivänä ja sen tulee kuvata raportointihetken arvioita todennäköisyydestä. Pandemialla on voinut olla vaikutusta ennustettujen ja toteutuneiden volyymien määrään, minkä tulisi vaikuttaa myös suojauslaskentaan. Jos erittäin todennäköisenä pidetty tapahtuma muuttuu suojaussuhteen varrella tai sen ajankohtaan tulee muutos, tulee suojaussuhteen jatkoa arvioida tai suojaussuhde tasapainottaa uudelleen sekä tunnistaa mahdollinen tästä johtuva tehottomuus. Jos todetaan, että tuleva todennäköinen tapahtuma ei ole enää erittäin todennäköinen, tulee suojauslaskenta lopettaa. Sillä, onko todennäköistä, että ennustettu tapahtuma tapahtuu jossain vaiheessa vai ei, on vaikutusta rahavirran suojausrahastoon kertyneen osuuden kierrättämiseen.

Käyvän arvon suojausten osalta voi tulla vaikutuksia. Esimerkiksi suojattaessa määräaikaisia talletuksia, mahdolliset määräaikaisuutta poistavat ehdot voivat johtaa siihen, että suojaussuhde ei enää täytä suojauksen tehokkuusvaatimusta. Tällöin voidaan joutua tilanteeseen, jossa suojattavaa kohdetta ei enää ole johtuen talletusten takaisinmaksusta.

Suojauslaskennan tehottomuutta voi esiintyä myös vastapuolen tai oman luottoriskin muutosten vuoksi. Mahdollinen luottoriskin lisääntyminen voi vaikuttaa sekä tehokkuustestaukseen että tehottomuuden määrään. Mahdolliset maksukyvyttömyyteen johtavat tilanteet vaikuttavat suojauslaskentaan. Asiakkaan tullessa maksukyvyttömäksi, suojauslaskenta tulee lopettaa, jos se ei täytä enää tehokkuuteen liittyviä vaatimuksia. Myös suojausinstrumenttiin liittyvä luottoriskin kasvu voi vaikuttaa käyvän arvon muutoksiin, sillä suojauskohteen käypä arvo ei yleensä näitä tasapainota. Tämä voi johtaa kasvavaan tehottomuuteen tai jopa suojauslaskennan lopettamiseen tehokkuustestauksen epäonnistumisen vuoksi.

Esittäminen

Covid-19 nostaa myös rahoitusinstrumenttien esittämisen keskiöön. Pandemian vaikutukset ovat monelle yrityksille merkittäviä ja tämän tulisi näkyä tilinpäätöksissä. Yritysten tulee selvittää Covid-19 vaikutukset riskeihin ja kuinka näitä riskejä hallitaan. Tässä yhteydessä riskialtistumiin tulee kiinnittää erityistä huomioita. Tietojen asianmukainen esittäminen vaatii yrityksien johdolta harkinnan käyttöä. Esimerkiksi herkkyysanalyysien ja laadullisten tietojen merkitys osana riskienhallintaliitetietoja korostuu ja voi edellyttää myös herkkyysanalyysitietojen antamista uusista eristä.

Odotettavissa olevien luottotappioiden osalta tulee kuvata luottoriskien määrää ja hallintaa entistä tarkemmin. Myös johdon harkinnasta koskien odotettavissa olevien luottotappioiden arviointia tulee kertoa. Lisäksi kuvauksissa tulee tuoda esille mahdolliset malleihin tehdyt muutokset ja kuinka eteenpäin katsova tieto ja tähän liittyvä epävarmuus on niissä otettu huomioon.

Muutokset rahoitussopimuksiin ja näihin liittyvät laatimisperiaatteet tulee kuvata tilinpäätöksessä. On tärkeää, että tilinpäätöksen käyttäjät pystyvät arvioimaan rahoituksesta johtuvien velkojen muutoksia ja näiden olennaisuutta. Täten myös IAS *7 Rahavirtalaskelmat* -standardiin sisältyvä vaatimus esittää rahoituksesta johtuvien velkojen muutokset täsmäytyslaskelman muodossa korostuu tänä vuonna. Myös maksuvalmiusriski ja sen hallinta nousevat keskiöön. Tilinpäätöstietoja tulee laajentaa niin, että tiinpäätöksen käyttäjät saavat tarvittavat tiedot tämänhetkisestä tilanteesta ja siitä, kuinka Covid-19 pandemia on vaikuttanut yrityksen maksuvalmiuteen sisältäen myös arvion siitä, kuinka maksuvalmius on pystytty takaamaan ja kuinka siihen liittyviä riskejä on hallittu.

Myös valvojat ovat tuoneet omissa lausunnoissaan esille pandemian vaikutusten esiin tuomisen tärkeyden ja korostaneet tilinpäätöksessä annettavien riskiliitetietojen tärkeyttä.

Lopuksi

Covid-19 pandemian vaikutukset ovat voineet olla merkittäviä yrityksille ja vaikuttaneet rahoitusinstrumenttien arvostamiseen ja kirjanpidolliseen käsittelyyn. Yritysten tulee tiinpäätöksissään huomioida pandemian tuoman epävarmuuden vaikutukset yhteisön taloudelliseen asemaan ja tulokseen sekä riskeihin ja kuinka näitä riskejä hallitaan. Annettavien liitetietojen merkitys korostuu epävarmassa markkinatilanteessa, joten riskialtistumiin tulee tällaisessa tilanteessa kiinnittää erityistä huomioita. Yritykset ovat pandemian johdosta kehittäneet prosesseja ja toimintamalleja, joista on hyötyä myös tulevaisuudessa.

Lisätietoja

Kikka Pihlgren
Rahoitusasiantuntija
020 760 3328
kikka.pihlgren@kpmg.fi

Peter Sundvik
Rahoitusasiantuntija
020 760 3434
peter.sundvik@kpmg.fi

Vuokrasopimukset ja arvonalentumistestaus

Monet niistä yhtiöistä, joihin Covid-19 -pandemia on vaikuttanut voimakkaimmin, vuokraavat yleisesti liiketoiminnassa käyttämiään keskeisiä omaisuuseriä.

Esimerkkeinä voidaan mainita vähittäiskauppa, jossa vuokrataan liiketiloja, sekä kuljetusala, jossa vuokrataan muun muassa lentokoneita ja laivoja.

Näistä vuokrasopimuksista johtuviin käyttöoikeusomaisuuseriin sovelletaan nyt IAS 36 *Omaisuuserien arvon alentuminen* -standardin mukaista arvonalentumistestausta. Tämä on merkittävä muutos verrattuna sopimuksen tappiollisuuden arviointiin, jota yhtiöt sovelsivat ennen IFRS 16 *Vuokrasopimukset* -standardin käyttöönottoa (1.1.2019).

Vaikka käyttöoikeusomaisuuserien arvonalentumistestaus on yleensä samanlaista kuin muiden rahoituseriin kuulumattomien erien arvonalentumistestaus, tässä on kuitenkin otettava huomioon tiettyjä seikkoja.

Vuokralle ottajan näkökulma

IAS 36:n rahoituseriin kuulumattomien erien arvonalentumista koskevia periaatteita ja menettelytapoja sovelletaan myös käyttöoikeusomaisuuseriin. Käyttöoikeusomaisuuserät esimerkiksi kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille ja arvonalentumistesti tehdään silloin ja vain silloin, kun IAS 36 -standardi sitä edellyttää. Alla on selostettu joitakin näkökulmia, jotka tässä yhteydessä on hyvä ottaa huomioon.

Vuokrasopimukset, joista vuokralle ottaja kirjaa käyttöoikeusomaisuuserän

Yleensä käyttöoikeusomaisuuserä testataan arvonalentumisen varalta osana laajempaa rahavirtaa tuottavaa yksikköä, johon se kuuluu. Kuitenkin sellainen käyttöoikeusomaisuuserä, joka täyttää sijoituskiinteistön määritelmän ja joka arvostetaan hankintamenomallin mukaisesti, testataan arvonalentumisen varalta erikseen, koska sijoituskiinteistö kerryttää rahavirtoja pitkälti muista omaisuuseristä riippumatta. Ne käyttöoikeusomaisuuserät, jotka täyttävät sijoituskiinteistön määritelmän ja jotka arvostetaan käypään arvoon, eivät sisälly IAS 36:n soveltamisalaan.

Vuokrasopimusvelka sisällytetään myös rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvoon, jos luovuttaessa edellä mainitusta rahavirtaa tuottavasta yksiköstä, mahdollinen ostaja ottaisi vastatakseen myös vuokrasopimusvelan. Yhtiöiden on tehtävä tästä arvio, sillä se vaikuttaa myös osaltaan rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Mikäli ostaja ottaisi vastatakseen vuokrasopimusvelan:

- jos rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä määritetään käyttöarvon perusteella, tällöin yhtiö vähentää vuokrasopimusvelan kirjanpitoarvon sekä rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvosta sekä yksikön käyttöarvosta.
- jos rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä määritetään perustuen käypään arvoon vähennettynä luovutuksista johtuvilla menoilla, tällöin yhtiö vähentää vuokrasopimusvelan kirjanpitoarvon vain rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvosta; vuokrasopimusvelan katsotaan sisältyvän kyseisen rahavirtaa tuottavan yksikön käypään arvoon (vähennettynä luovutuksista johtuvilla menoilla).

Mikäli ostajan ei edellytetä ottavan vuokrasopimusvelkaa vastatakseen, tällöin yhtiö ei sisällytä vuokrasopimusvelkaa rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvoon. Jotta testaukseen saadaan vertailukelpoiset tiedot, vuokramaksut eivät sisälly vastaisiin diskontattuihin rahavirtoihin, joiden perusteella rahavirtaa tuottavan yksikön käyttöarvo määritetään. Vuokrasopimusvelka ei sisälly myöskään rahavirtaa tuottavan yksikön käypään arvoon vähennettynä luovutuksista johtuvilla menoilla.

Vuokrasopimukset, joihin vuokralle ottaja soveltaa kirjaamista koskevia helpotuksia

IFRS 16:n mukaan vuokralle ottaja voi päättää olla soveltamatta standardia lyhytaikaisiin ja vähäarvoisia hyödykkeitä koskeviin vuokrasopimuksiin. Vuokralle ottaja sisällyttää näiden vuokrasopimusten vastaiset vuokramaksut rahavirtaennusteisiin määrittäessään kyseisen rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaa rahamäärää.

Vuokralle antajan näkökulma

Kun kyseessä on operatiivinen vuokrasopimus, vuokralle antaja sisällyttää vuokralle annetun hyödykkeen rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvoon ja soveltaa IAS 36 -standardia. Vuokralle antaja sisällyttää vastaiset saatavat vuokramaksut rahavirtaennusteisiinsa. Lisäksi yhtiö soveltaa IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardin näiden vuokrasaamisten arvonalentumisen tarkasteluun. Vuokralle antaja soveltaa rahoitusleasingsaamisten arvonalentumisiin yleensä IFRS 9:ää ja lisäksi IFRS 16:tta vuokratun hyödykkeen takaamattoman jäännösarvon vähennysten kirjaamiseen.

Voiko vuokrasopimus olla tappiollinen?

Yleensä vuokralle ottaja ei sovella IAS 37 *Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat* -standardia vuokrasopimuksiin. Erityistilanteissa yhtiö voi kuitenkin joutua kirjaamaan IAS 37:n mukaisen varauksen vuokrasopimuksesta, jos kyseessä on esimerkiksi:

- vuokrasopimus, johon yhtiö soveltaa IFRS 16:n kirjaamista koskevia poikkeuksia, ja tällainen vuokrasopimus muuttuu tappiolliseksi.
- vuokrasopimukseen liittyvä muu kuin vuokrasopimuskomponentti, esimerkkinä huoltoa tai kunnossapitoa koskeva velvoite, ja tämä sopimuskomponentti muuttuu tappiolliseksi.
- vuokrasopimus, joka muuttuu tappiolliseksi sopimuksen syntymisajankohtana, mutta ennen IFRS 16:ssa määriteltyä sopimuksen alkamisajankohtaa, ts. sen jälkeen, kun yhtiö on sopimuksen kautta sitoutunut vuokrasopimukseen, mutta ennen kuin se kirjaa vuokrasopimuksesta johtuvat omaisuuserät ja velat.

Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot

IAS 36 edellyttää, että tilinpäätöksessä esitetään ne keskeiset oletukset, joita yhtiö on käyttänyt määrittäessään rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvon. Standardi edellyttää myös herkkyysanalyysien esittämistä, jos keskeisen oletuksen jokseenkin mahdollinen muutos saisi aikaan sen, että kyseisen yksikön kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän.

Lisäksi IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* -standardissa todetaan, että yhtiön on annettava tietoa tulevaisuutta koskevista oletuksista ja muista sellaisista raportointikauden päättymisajankohdan arvioihin liittyvistä keskeisistä epävarmuustekijöistä, jotka aiheuttavat merkittävän riskin varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen muuttumisesta olennaisesti seuraavan tilikauden aikana.

Lopuksi

Yritysten tulee IFRS 16:n myötä arvioida, onko viitteitä siitä, että sellaisen rahavirtaa tuottavan yksikön, joka sisältää käyttöoikeusomaisuuserän, arvo saattaa olla alentunut; arvioida, onko IAS 36:n vaatimukset huomioitu asianmukaisesti rahavirtaa tuottavien yksiköiden testauksessa; arvioida onko tarpeen kirjata varaus tappiollisesta sopimuksesta; sekä arvioida tarvetta kehittää liitetietoja koskien herkkyysanalyysejä, laskelmissa käytettyjä oletuksia ja arvioihin liittyviä keskeisisiä epävarmuustekijöitä.

Lähde: *Kyseinen lyhennelty artikkeli on julkaistu kokonaisuudessaan englanninkielisenä KPMG:n COVID-19 Financial reporting resource center -sivustolla.*

Uusi IFRS 17 Vakuutussopimukset-standardi tulee ja avaa mustan laatikon

Lähivuosina vakuutussektorin IFRS-raportointi tulee muuttumaan merkittävästi IFRS 17 -standardin myötä.

IASB julkaisi toukokuussa 2017 vakuutussopimuksia koskevan IFRS 17 -standardin, jota tulee soveltaa 1.1.2023 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Standardia on odotettu pitkään, nostettiinhan se IASB:n työohjelmaan jo vuonna 2004. Standardi korvaa nykyisen IFRS 4 *Vakuutussopimukset* -standardin. IFRS 17 -standardi asettaa kansainvälisesti yhteneväiset periaatteet vakuutussopimusten kirjaamiselle, arvostamiselle ja esittämiselle.

IFRS 17 tavoitteena on antaa nykyistä enemmän ja parempaa tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta ja se edellyttää:

- vakuutussopimusten ajantasaista ja markkinaehtoista malliperusteista arvostamista sekä
- aiempaa yksityiskohtaisempien liitetietojen esittämistä vakuutussopimusten odotetusta voitollisuudesta ja tappiollisuudesta sekä vakuutusliiketoiminnan tulosvaikutuksista.

Tässä artikkelissa käsitellään IFRS 17 -standardin sisältöä kahdesta keskeisestä näkökulmasta: vakuutussopimusten arvostaminen ja vakuutusliiketoiminnan esittäminen tuloslaskelmassa.

IFRS 17 muuttaa vakuutussopimusten arvostamisen

Yksi IFRS-raportoinnin tärkeistä laadullisista ominaisuuksista on vertailukelpoisuus sekä saman yhteisön aiempiin tilinpäätöksiin että toisten yhteisöjen vastaavaan informaatioon. Nykyinen IFRS 4 -standardi sallii vakuutusvelan kirjaamisen arvoon, joka täyttää IFRS 4:ään sisältyvän velan riittävyystestin. Käytännössä tämä on tarkoittanut, että eri maissa laadittujen IFRS-tilinpäätösten vertaileminen on edellyttänyt myös kansallisten tilinpäätösperiaatteiden tuntemista. IFRS 17 tuo kaikille vakuutussektorilla toimiville IFRS -raportoijille yhteneväiset ja tarkemmat vakuutussopimuksia koskevat kirjaamis- ja arvostamisperiaatteet.

IFRS 17 sisältää kolme vakuutusvelkojen arvostamisessa käytettävää lähestymistapaa, joita tulee soveltaa vakuutussopimustyypistä riippuen. Yleisellä tasolla lähestymistavoista ja niiden soveltamisesta vakuutussopimuksiin voidaan todeta:

- yleistä lähestymistapaa (general measurement approach) sovelletaan pääosin henkivakuutussopimuksiin;
- sijoitussidonnaisiin vakuutussopimuksiin sovelletaan muuttuvien palkkioiden lähestymistapaa (variable fee approach), joka on yleisen lähestymistavan variaatio; ja
- vakuutusmaksujen kohdistamiseen perustuvaa lähestymistapaa (premium allocation approach) sovelletaan pääosin vahinkovakuutussopimuksiin.

Vakuutussopimuksen taloudellisen arvon määrittäminen

Merkittävä osa IFRS 17 -standardista käsittelee taseeseen kirjattavan vakuutussopimuksesta aiheutuvan velan tai omaisuuserän arvon määrittämistä, toisin sanoen vakuutussopimuksen taloudellisen arvon määrittämistä.

Yhteisöjen tulee laatia periaatteet eri vakuutussopimusryhmien muodostamiselle. Tämä luokittelu määrittää, että millaisissa kokonaisuuksissa ne arvostavat vakuutussopimuksensa. Ryhmittelyvaatimuksella pyritään vakuutussopimuskannan läpinäkyvyyden parantamiseen, sillä kokonaisuuksien luokittelussa määräävinä tekijöinä ovat vakuutussopimusten samanlaiset riskit ja kannattavuus sekä samanaikainen sopimuksen voimaantulon ajankohta.

Vakuutusvelan arvostamisessa lähtökohtana on vakuutussopimuksista arvioitujen odotettavissa olevien vastaisten rahavirtojen nykyarvo. Nykyarvon laskeminen edellyttää yhteisöjen määrittämään laskennassa käytettävät taustaoletukset ja laatimaan dokumentaation päätöksenteon pohjaksi.

Vakuutusvelka määritellään oheisessa kuvassa esitettyjen tekijöiden kautta:

Johdon tulee laskentaa varten määrittää muun muassa vastaisten rahavirtojen diskonttauksessa käytettävä korkokanta ja miten vastaisten rahavirtojen odotusarvot määritetään. Vakuutusvelan arvostuksessa tulee lisäksi määrittää muuta riskiä kuin rahoitusriskiä koskeva riskioikaisu ja sopimukseen sisältyvä palvelumarginaali (Contractual service margin, CSM). Velan nykyarvo oikaistuna näillä tekijöillä muodostaa IFRS 17:n mukaisen vakuutusvelan.

Palvelumarginaali edustaa kertymätöntä tulevaisuudessa odotettua voittoa vakuutussopimuspalveluiden tuottamisesta. Taseen näkökulmasta palvelumarginaalin voi mieltää eräksi, joka kirjataan tulosvaikutteisesti omaan pääomaan sitä mukaa kun yhtiö tuottaa vakuutussopimuspalvelua, sillä kirjaamisen tuloslaskelmaan tulee perustua luovutetun vakuutuspalvelun määrään. Yhtiöt, jotka soveltavat vain edellä mainittua vakuutusmaksujen

kohdistamiseen perustuvaa lähestymistapaa, eivät määritä palvelumarginaalia osana vakuutussopimuksista aiheutuvaa velkaa.

Riskioikaisu kuvaa yhtiön vaatimaa korvausta vakuutusriskien kantamisesta. Vakuutusriskillä tarkoitetaan epävarmuutta, jota yhteisö vakuutussopimuksen perusteella kantaa (kuten epävarmuus vahingon suuruudesta). Taseen näkökulmasta riskioikaisun voi ajatella vakuutusvelan turvaavuuselementiksi, joka kirjataan vakuutuspalvelutuottoihin sitä mukaa kun vakuutussopimusta täytetään.

Vakuutusvelkojen arvostaminen edellyttää johdolta harkinnan käyttöä ja aiempaan enemmän vakuutussopimuksista odotettavien rahavirtojen mallinnusta. Etenkin henkivakuutuspuolella vakuutusvelan komponenttien arvostaminen tulee perustumaan enenevissä määrin asiantuntijaharkintaan.

IFRS 17 tuo muutoksia tuloslaskelman rakenteeseen ja määritelmiin

IFRS 17 -käyttöönotto tuo uusien arvostamista koskevien säännösten lisäksi merkittäviä muutoksia vakuutussopimusten esittämiseen tilinpäätöksessä. Suurimmat muutokset kohdistuvat tuloslaskelmaan ja myös liitetietovaatimukset uudistuvat, sillä tilinpäätöksissä tulee jatkossa esittää nykyistä enemmän määrällistä ja laadullista tietoa vakuutussopimuksista. Standardi muuttaa hieman myös taseen esittämistapaa.

Esittämisvaatimusten keskeinen tavoite on palvella tilinpäätöstiedon käyttäjiä. IFRS 17:n osalta tavoite on, että tilinpäätöksessä annetaan merkityksellistä informaatiota ja todenmukainen kuva vakuutussopimuksista sekä kattavasti tietoja, jotta tilinpäätöksen käyttäjät voivat arvioida millainen vaikutus vakuutussopimuksilla on yhteisön taloudelliseen asemaan, taloudelliseen tulokseen ja rahavirtoihin. Uuden standardin myötä vahinko- ja henkivakuutusliiketoimintaa harjoittavat yhteisöt tulevat esittämään vakuutuspalvelutuloksen muodostumisen yhdenmukaisesti.

Ohessa on kuvattu tuloslaskelman esittämiseen liittyviä seikkoja:

- Tuloslaskelmassa tulee esittää vakuutuspalvelutulos, joka on vakuutusmaksutuottojen ja vakuutuspalvelukulujen erotus. Vakuutussopimuksiin liittyvät rahoituskulut tai -tuotot tulee esittää omana eränä. Näillä tarkoitetaan diskonttauksen vaikutuksesta aiheutuvaa kulua tai tuottoa.
- Vakuutusmaksutuotto määritellään rahamääräksi, joka kuvastaa saatua vastiketta vakuutussopimuspalveluiden tuottamisesta tilikauden aikana. Vahinkovakuutustuotteissa vakuutuspalveluiden vastike on yleensä vakuutusmaksu, jonka asiakas maksaa. Vakuutusmaksuun sisältyviä veroja tai lakisääteisiä maksuja ei sisällytetä vakuutusmaksutuottoihin, kuten ei myöskään mahdollisia sijoitus- ja palvelukomponentteja.
- Säästöhenkivakuutuksissa ei välttämättä ole erikseen asetettua vakuutusmaksua, jonka asiakas eksplisiittisesti maksaa (ainakaan samassa merkityksessä kuin vahinkovakuutuksessa). Yhteisön saamalla vastikkeella tarkoitetaan veloituksia (ns. kuormitustulo), joita vakuutusehtojen mukaisesti tehdään. Säästöhenkivakuutusten osalta kuormitustuloa yhdistettynä mahdollisiin riskimaksuihin voidaan pitää karkeana arviona IFRS 17:n vakuutusmaksutuotosta.
- Vakuutuspalvelukulut sisältävät kaikki vakuutuspalveluista aiheutuvat kulut: korvaukset ja vahinkojen käsittelykulut, mutta myös asianmukaisesti kohdistettu osuus yleisluonteisista kuluista (esimerkiksi osuus IT:n ja taloushallinnon kuluista).

KPMG

> “IFRS 17 -standardi tuo merkittäviä muutoksia siihen, mitä ja miten tilinpäätöksessä vakuutussopimuksista raportoidaan.

Lopuksi

Vakuutussektorilla tullaan IFRS 17-standardin liitetietovaatimusten myötä esittämään jatkossa tilinpäätöksissä tarkempia liitetietoja esimerkiksi vakuutusliiketoiminnan odotetusta kannattavuudesta.

Useat vakuutussektoritoimijat ovat hyödyntäneet 2018 voimaan tulleen IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardin siirtymähelpotusta, joka sallii IFRS 9:n käyttöönoton lykkäämisen siihen asti, kun IFRS 17 astuu voimaan. Näin ollen vakuutussektoritoimijoilla on meneillään kahden merkittävän standardin samanaikaiset siirtymäprojektit.

IFRS 17 ja siihen sen julkaisun jälkeen kesäkuussa 2020 julkaistut muutokset odottavat vielä EFRAG:n hyväksyntää. Tämän artikkelin julkaisuhetkellä kyseinen toimielin on kuitenkin tehnyt jo näiden hyväksynnästä alustavan puoltavan päätöksen.

Yritysten kannattaa siten jatkaa valmistautumista käyttöönottoon, jotta IFRS 17:n tuomat muutokset vakuutussopimusten kirjaamis- ja arvostusperiaatteisiin sekä muuttuneet esittämisvaatimukset tulevat asianmukaisesti huomioiduksi. Muuttuvat säännökset edellyttävät vakuutussopimuksia koskevien laadintaperiaatteiden ja laskennan taustalla olevien oletusten dokumentointia. Standardin käyttöönotto edellyttää muutoksia myös prosesseihin ja järjestelmiin ja ennen kaikkea uutta osaamista niin taloushenkilöstöltä kuin aktuaareiltakin.

Lisätietoja

Minna Kauria-Kojo
Erityisasiantuntija, vakuutustoimiala
040 664 5793
minna.kauria-kojo@kpmg.fi

Osakeperusteiset kannustinjärjestelmät – ehtojen muutokset

Järjestelyjen ehtoihin tehdyt muutokset voivat muuttaa kirjanpidollista käsittelyä

Osakeperusteiset kannustinjärjestelyt ovat vakiinnuttaneet asemansa yhtenä johdon ja henkilöstön palkitsemismuotona, ja niiden sisältämät ehdot ovat monipuolistuneet. Yritykset ovat viime vuosina myös lisänneet johdon ja henkilöstön osakepalkkio-ohjelmiin erilaisia oikeuden syntymisehtoja, kuten esimerkiksi liikevaihdon kasvu, erinäisiä tuloskehitykseen perustuvia ehtoja, osakekurssin kehitys tai kokonaistuotto. Osaltaan järjestelyjen ehtoihin tehtyihin muutoksiin ovat vaikuttaneet myös tämänhetkinen markkinatilanne ja siihen liittyvä epävarmuus. Yrityksissä on voitu päätyä tilanteeseen, jossa ansaintaehtojen saavuttaminen ei ole enää lainkaan realistista ja järjestelyjen ehtojen, joiden tarkoituksena on ollut toimia sitouttavina ja kannustavina, vaikutus on voinut muuttua niin merkittävästi, että osakepalkkioihin liittyviin ehtoihin on ollut tarve tehdä muutoksia.

Tässä artikkelissa luodaan katsaus IFRS 2 *Osakeperusteiset maksut* sääntöihin, joita sovelletaan oman pääoman ehtoisiin järjestelyihin muutostilanteissa, minkä lisäksi artikkelissa tuodaan esille tämän vuoden alussa kirjanpitolautakunnan julkaisema lausunto koskien osakekannustinjärjestelyjen kirjanpitokäsittelyä kirjanpitolain mukaan laaditussa tilinpäätöksessä.

Muutettujen ehtojen käsittely IFRS-raportoinnissa

Lähtökohtana IFRS 2 arvostamisperiaatteissa on, että muuttuneiden ehtojen huomioimisen jälkeenkin kuluksi kirjataan vähintään osakepalkkioiden myöntämispäivän käypä arvo lukuun ottamatta tilanteita, jolloin esimerkiksi liikevaihtoon tai tulokseen perustuvat ehdot eivät täyty. Muutosten käsittelyyn vaikuttaa muun muassa se, että onko muutos johdon tai henkilöstön kannalta suotuisa vai ei.

Seuraavassa käsitellään tarkemmin muutostilanteiden arvostamis- ja kirjaamissääntöjä:

- Johdon ja henkilöstön kannalta edulliset muutokset tulee huomioida osakepalkkiojärjestelyn kirjanpidollisessa käsittelyssä.Osakepalkkio-järjestelyn käyvän arvon kasvamisen taustalla voi esimerkiksi olla osakeoption merkintähinnan, kokonaistuottoehdon tai tulosehtojen alentaminen, tai myönnettävien instrumenttien lukumäärän lisääminen. Jos yritys myöntää uusia osake-instrumentteja korvatakseen peruuntuneen osakepalkkio-ohjelman, tulee uusi ohjelma käsitellä samalla tavalla kuin, jos se olisi ollut osa alkuperäistä ohjelmaa. Siten myönnettyjen instrumenttien käyvän arvon lisäys, sisällytetään niistä palveluista kirjattavaan määrään, jotka otetaan vastaan muutoksentekopäivän ja sen päivän välillä, jona lisäosakkeisiin syntyy oikeus, sen määrän lisäksi, joka perustuu alkuperäisten osakkeiden myöntämispäivän käypään arvoon ja joka kirjataan kuluksi jäljellä olevalle alkuperäiselle oikeuden syntymisajanjaksolle. Toisin sanoen käyvän arvon muutos lisätään vanhan alkuperäisen ohjelman jäljellä olevaan kuluksi kirjattavaan määrään.
- Myös muutokset, kuten esimerkiksi toteutushinnan pienennys kasvattavat myönnettyjen osakepalkkioiden määrää, joten ne huomioidaan arvostamalla lisäosakkeet muutospäivän käypään arvoon. Tämä käyvän arvon muutos lisätään muutoshetkellä aiemman alkuperäisen ohjelman kuluksi kirjattavaan määrään. Jos muutos tapahtuu oikeuden syntymispäivän jälkeen, myönnettyjen osakkeiden käyvän arvon lisäys kirjataan välittömästi tai oikeuden syntymisajanjakson kuluessa, mikäli henkilön edellytetään suorittavan lisää palvelua ennen kuin hänellä on ehdoton oikeus osakkeisiin.
- Mikäli muutettujen ehtojen ei katsota olevan saajien kannalta suotuisia, kirjauksiin ei tarvitse tehdä muutoksia lukuun ottamatta tilanteita, joissa koko ohjelma perutaan. Ohjelman peruutusta käsitellään nopeutettuna oikeuden syntymisenä, jolloin siitä tulee välittömästi kirjata se määrä, joka muutoin olisi kirjattu jäljellä olevan oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.
- Tulosehtojen muuttaminen ei vaikuta palkkio-osakkeiden arvoon. Muutos huomioidaan uusien ehtojen saavuttamisessa.
- Yritys voi myös ostaa takaisin voimassa olevia osakepalkkio-ohjelmia. IFRS 2:n mukaan, jos yritys ostaa takaisin oman pääoman ehtoisia instrumenttejaan, niistä suoritettavat maksut tulee käsitellä kirjanpidossa oman pääoman vähennyksenä. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava, että siltä osin kuin maksu ylittää takaisin ostettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien takaisinostopäivän käyvän arvon, ylimenevä osa tulee kirjata kuluksi.

Osakekannustinjärjestelyjen käsittely kirjanpitolain mukaan laadittavassa tilinpäätöksessä

IFRS-raportoijien on mahdollisten osakepalkkioiden muutostilanteita koskevien säännösten lisäksi hyvä olla tietoisia, että kirjanpitolautakunta on tämän vuoden alussa julkaissut lausunnon (1998/2020), jossa sitä oli pyydetty ottamaan kantaa siihen, onko hyvän kirjanpitotavan mukaista käsitellä osakkeina maksettavat liiketapahtumat yhtiön kirjanpidossa IFRS 2 -standardin mukaisesti.

Lausunnon mukaan maksuttomasti annettavien osakepalkkioiden ei katsota aikaansaavan tapahtumaa, joka kuuluisi kirjanpitoon otettavien liiketapahtumien piiriin. Siten näitä ei voida kirjata yhtiön tuloslaskelmaan eikä omaan pääomaan.

Myös rahana selvitettävien osakepalkkioiden käsittely poikkeaa merkittävästi IFRS -käsittelystä. Kirjanpitolautakunnan kannanoton mukaan nämä tulee kirjata palkkamenon kaltaisesti sen tilikauden kuluksi, jona suorittamisvelvollisuus on peruuttamattomasti syntynyt. Lausunnossa todetaan kuitenkin lopuksi, että käytännössä on mahdollisesti vakiintunut muunlaisia tilinpäätöskäsittelyitä kuin mitä lautakunta kuvaa kannanotossaan. Niiden soveltamisessa on asianomainen kirjanpitovelvollinen näyttövelvollinen hyvän kirjanpitotavan ja lain vaatimusten mukaisuudesta. Osakekannustinjärjestelyistä tulee esittää samantyyppisiä liitetietoja kuin IFRS 2 -standardi edellyttää, kuten esimerkiksi järjestelyn tarkoitus ja keskeiset ehdot, palkkioiden määrät ja rahavastikkeen määrä. Liitetiedot on hyvä esittää kootusti, esimerkiksi taulukkomuodossa.

Lopuksi

Oman pääoman ehtoiset palkitsemisjärjestelyt ovat yrityksen tilanteesta ja muista olosuhteista johtuen ehdoiltaan yhtiökohtaisia, joten järjestelyihin tehtävät muutokset edellyttävät huolellista analyysiä. Osakepalkkio-ohjelmien muutostilanteet ja niiden arvostamista ja kirjaamista koskevat säännöt on hyvä huomioida jo suunniteltaessa muutoksia yrityksen voimassa olevien järjestelyjen ehtoihin, jotta voidaan mahdollisuuksien mukaan välttyä ei-toivotuilta vaikutuksilta, ja yhtiön johto ja hallitus saavat ajoissa tiedon muutosten mahdollisista vaikutuksista yhtiön taloudelliseen raportointiin.

Lisätietoja

Peter Sundvik
Rahoitusasiantuntija
020 760 3434
peter.sundvik@kpmg.fi

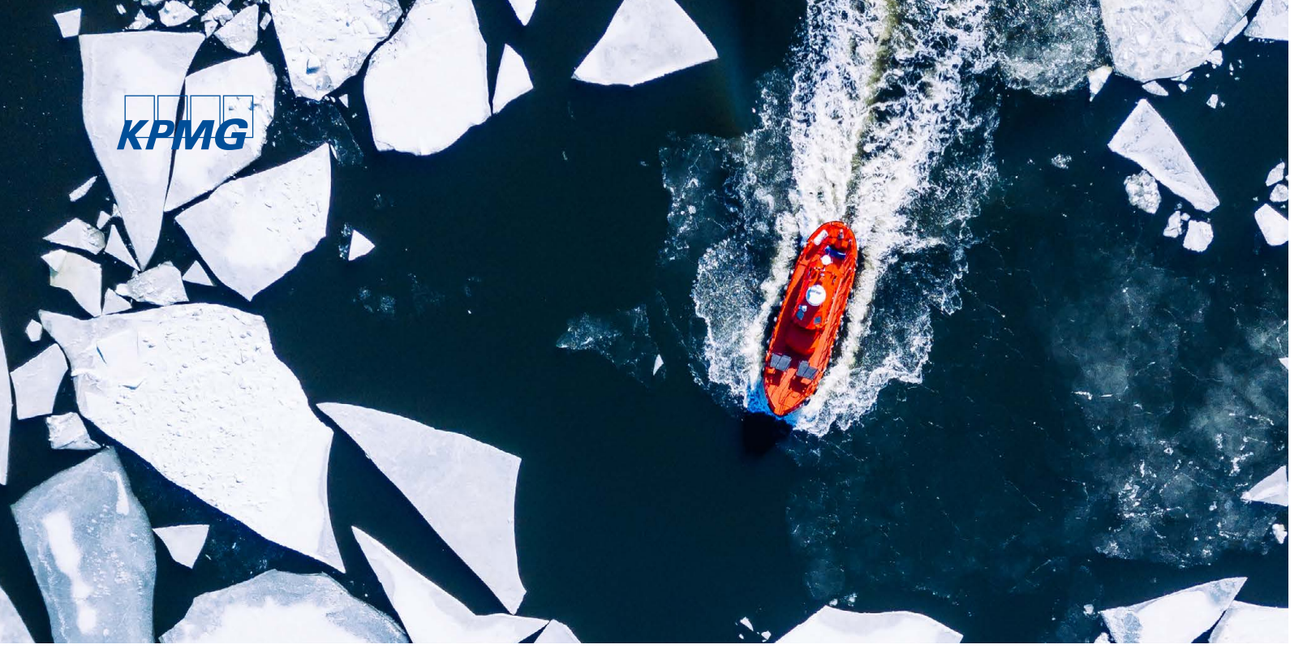

IFRIC 23 – Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus

IAS 12 *Tuloverot* -standardi sisältää kauden verotettavaan tuloon ja laskennallisia verosaamisia ja -velkoja koskevat vaatimukset. IAS 12:a sovelletaan voimassa olevien verolakien pohjalta. Voi kuitenkin olla epäselvää, kuinka verolakia sovelletaan tiettyyn liiketoimeen tai olosuhteeseen. Yhteisöillä ei välttämättä ole tiedossa, onko tietty verokäsittely hyväksyttävä verolain mukaan, ennen kuin asiaankuuluva veroviranomainen tai oikeusistuin tekee päätöksen tulevaisuudessa. Näin ollen tiettyä verokäsittelyä koskeva erimielisyys tai veroviranomaisen suorittama tutkinta voi vaikuttaa siihen, kuinka yhteisö käsittelee kauden verotettavaan tuloon perustuvan tai laskennallisen verosaamisen tai -velan kirjanpidossaan.

IFRIC 23 -tulkinnassa selvennetään IAS 12:n kirjaamis- ja arvostamisvaatimusten soveltamista tilanteissa, joihin liittyy tuloverokäsittelyjä koskevaa epävarmuutta. Yhteisön on kirjattava ja arvostettava kauden verotettavaan tuloon perustuva tai laskennallinen verosaamisensa tai -velkansa IAS 12:n vaatimuksia IFRC 23 -tulkinnan antaman erityisohjeistuksen mukaisesti.

Tulkintaa on sovellettu 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Aikaisempi soveltaminen oli sallittua.

Keskeiset periaatteet

Yhteisön on harkittava, onko todennäköistä, että veroviranomainen hyväksyy epävarman verokäsittelyn.

- Jos yhteisön johtopäätös on, että veroviranomainen todennäköisesti hyväksyy epävarman verokäsittelyn, yhteisön on määritettävä verotettava tulo (tai verotuksellinen tappio), verotukselliset arvot, käyttämättömät verotukselliset tappiot, käyttämättömät verotukseen liittyvät hyvitykset tai verokannat sen verokäsittelyn mukaisesti, jota se on käyttänyt tai suunnitellut käyttävänsä tuloveroilmoituksissaan.
- Jos yhteisön johtopäätös on, ettei veroviranomainen todennäköisesti hyväksy epävarmaa verokäsittelyä, yhteisön on otettava epävarmuuden vaikutus huomioon määrittäessään siihen liittyvää verotettavaa tuloa (tai verotuksellista tappiota), verotuksellisia arvoja, käyttämättömiä verotuksellisia tappioita, käyttämättömiä verotukseen liittyviä hyvityksiä tai verokantoja.

Yhteisön on otettava kunkin epävarman verokäsittelyn vaikutus huomioon käyttäen jompaakumpaa seuraavista menetelmistä sen mukaan, kumman menetelmän yhteisö odottaa ennustavan epävarmuuteen tulevaa ratkaisua paremmin:

1. todennäköisin määrä – yksittäinen todennäköisin määrä mahdollisten tulemien vaihtelualueella. Todennäköisin määrä saattaa ennustaa epävarmuuteen tulevan ratkaisun paremmin, jos mahdolliset tulemat ovat binaarisia tai keskittyvät yhteen arvoon tai;
2. odotusarvo – mahdollisten tulemien vaihtelualueelle sijoittuvien todennäköisyyksillä painotettujen määrien yhteenlaskettu määrä. Odotusarvo saattaa ennustaa epävarmuuteen tulevan ratkaisun paremmin, jos vaihtelualueelle sijoittuvat mahdolliset tulemat eivät ole binaarisia eivätkä keskity yhteen arvoon.

Jos epävarma verokäsittely vaikuttaa kauden verotettavaan tuloon perustuvaan veroon ja laskennalliseen veroon, yhteisön on tehtävä yhdenmukaiset harkintaan perustuvat ratkaisut ja arviot sekä kauden verotettavaan tuloon perustuvaa veroa että laskennallista veroa varten.

Havaintoja tilinpäätöskäytännöstä

Suurin osa IFRS-standardeja soveltavista yhteisöistä alkoi soveltamaan IFRIC 23 -tulkintaa 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Poikkeuksena tästä eräät yhteisöt ovat hyödyntäneet mahdollisuutta soveltaa tulkintaa jo ennen sen voimaantuloa.

Näin ollen voisi ajatella, että IFRIC 23:n voimaantulo olisi voinut aiheuttaa vähäistä merkittävimpiä kirjausvaikutuksia. Yleisesti ottaen näin ei kuitenkaan näytä käyneen, vaan kirjausvaikutukset ovat olleet verraten pieniä.

Toistaiseksi ei ole muodostunut vakiintunutta linjaa sen suhteen, milloin ja missä tilanteissa sovelletaan todennäköisimmän määrän tai odotusarvon menetelmää. Ratkaisut ovat tilannekohtaisia.

IFRIC 23 -tulkinta jättää yhteisöille harkintavaltaa tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista. Toistaiseksi tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja koskeva kokemus on niukka. Joka tapauksessa on kuitenkin todettava, että merkittävistä tuloverotukseen liittyvistä epävarmuuksista on kerrottava. Yhteisöt ovat toki ilmoittaneet soveltavansa IFRIC 23 -tulkintaa, mutta eivät ole laajemmin avanneet taustalla olevia harkintaan perustuvia ratkaisuja sekä tietoja käytetyistä oletuksista ja arvioista.

IFRIC 23 -tulkinta ei varsinaisesti ota kantaa tuloverokäsittelyjä koskevien epävarmuuksien dokumentointiin. Epävarmuudet vaikuttavat verokuluun. Verokulun oikeamääräisyyden kannalta epävarmuuksiin liittyvien kirjausten tekemisen on oltava oikea-aikaista ja oikeamääräistä sekä niiden purkamisen on oltava oikea-aikaista ja oikeamääräistä. Käytännössä arviointi on mahdollista, esimerkiksi tilintarkastuksen näkökulmasta, vain asianmukaisen dokumentaation perusteella. Dokumentaatiossa on syytä kuvata ainakin yleiset periaatteet, joiden vallitessa epävarmuuksia koskevat kirjaukset tehdään, ylläpidetään ja puretaan. Yksittäisen kirjauksen osalta dokumentaatiosta on ilmettävä ainakin sen perusteet, suuruus ja ennakoitu purkautumisajankohta.

Periaatteessa voidaan pohtia, voisiko IFRIC 23 -tulkinnan periaatteet heijastua myös kirjanpitolain tulkintaan. Toistaiseksi kysymys ei ole ollut esillä kirjanpitolautakunnan lausuntokäytännössä, eikä asia ole laajemmin noussut esille myöskään käytännön tilinpäätöstyössä.

> “IFRIC 23 -tulkinta on periaatteellisesti merkittävä. Tulkinta täsmentää tuloverokäsittelyjä koskevan epävarmuuden huomioon ottamista tilinpäätöksissä.

Lisätietoja

Timo Torkkel
Veroasiantuntija
020 760 3370
timo.torkkel@kpmg.fi

IFRS-tilinpäätös hallituksen ja tarkastusvaliokunnan näkökulmasta

Vastuu IFRS-tilinpäätöksen periaatteista ja sen antamasta kuvasta

Suomessa kirjanpitolain 3 luvun 7§:n mukaan osakeyhtiön hallitus ja toimitusjohtaja allekirjoittavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat siten IFRS-tilinpäätöksessä noudatetuista laatimisperiaatteista sekä siinä annetusta informaatiosta. Myös osakeyhtiölain 6 luvun 16a§:n mukaan hallituksen tehtävänä pörssiyhtiössä ja muussa yleisen edun kannalta merkittävässä yhtiössä (PIE-yhteisö) on erityisesti seurata ja arvioida yhtiön taloudellista raportointijärjestelmää.

Pörssiyhtiöiden hallinnointikoodissa tarkastusvaliokunnan osaamisesta on mainittu seuraavasti: ”Tarkastusvaliokunnalla tulee kokonaisuutena – eri jäsenten toisiaan täydentävä osaaminen, pätevyys ja toimialatuntemus huomioon ottaen – olla riittävä asiantuntemus ja kokemus tarkastusvaliokunnan tehtäviin kuuluvista asioista ja siitä toimintaympäristöstä, jossa yhtiö toimii. Tarkastusvaliokunnalla tulee olla riittävästi asiantuntemusta ja kokemusta, jotta se voi haastaa ja arvioida yhtiön laskentatointa sekä yhtiön sisäistä ja ulkoista tarkastusta. Tilintarkastusta koskevien pakollisten tehtävien vuoksi lainsäädäntö edellyttää lisäksi, että vähintään yhdellä tarkastusvaliokunnan jäsenellä on oltava asiantuntemusta laskentatoimesta tai tilintarkastuksesta.”

Vaikka pörssiyhtiön hallituksen ja tarkastusvaliokunnan jäsenten ei tarvitse olla IFRS-erityisasiantuntijoita, riittävä asiantuntemus pitää kuitenkin olla edellä kuvattujen tehtävien hoitamiseksi. Hallituksen ja tarkastusvaliokunnan on myös tärkeää keskittyä taloudellisen informaation antaman kokonaiskuvan arviointiin ja sen varmistamiseen, että IFRS-tilinpäätös ja osavuosikatsaukset antavat oikean kuvan yrityksen toiminnasta ja taloudellisesta tilanteesta. On hyvä harkita, vastaako taloudellisten raporttien antama kuva sitä käsitystä, mikä jäsenille on muuta kautta muodostunut yhtiön tuloksen muodostumisesta ja taloudellisesta asemasta.

Hallituksen ja tarkastusvaliokunnan tehtäviä IFRS-tilinpäätökseen liittyen

IFRS-tilinpäätösten ja osavuosikatsausten osalta hallituksen ja tarkastusvaliokunnan tehtäviin voidaan käytännössä katsoa kuuluvan mm. seuraavaa:

- Valvoa, että yhtiön taloushallinnon resurssit ovat riittävät paitsi määrällisesti myös eri osaamisalueiden osalta. IFRS-osaamista voi myös ostaa ulkopuolisilta tahoilta, mutta tavalla tai toisella sitä täytyy olla riittävästi.
- Seurata ja valvoa yhtiön taloudellisen raportoinnin prosessien ja kontrollien luotettavuutta sekä raportoinnin tietojärjestelmien toimivuutta.
- Varmistaa, että asetetut raportointi- ja tietojen julkaisuaikataulut ovat realistisia suhteessa resursseihin.
- Ymmärtää ja päättää keskeiset tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja periaatteita koskevat valinnat sekä esitettävät tunnusluvut ja miksi niiden esittämistä pidetään tarpeellisena.
- Arvioida, onko rahoitus turvattu seuraavaksi 12 kuukaudeksi ja onko IFRS-tilinpäätös edelleen perusteltua laatia toiminnan jatkuvuuden oletukseen (going concern) perustuen. Tarvittaessa going concern -arviointi ja sen perusteet myös dokumentoidaan pöytäkirjaan.
- Edellyttää johdolta ja taloushallinnolta johdon arvionvaraisista eristä taustalaskelmat, asianmukainen dokumentointi ja perusteet käytetyille oletuksille.
- Seurata IFRS-standardien ja muun merkityksellisen tilinpäätössääntelyn muutoksia ja kehottaa johtoa selvittämään niiden vaikutukset yhtiöön. Tulee myös seurata, että yhtiön raportoinnin kannalta olennaisiin muutoksiin ryhdytään yhtiössä valmistautumaan ajoissa.
- Määrittää riskienhallinnan toimintaperiaatteet, kuten esimerkiksi rahoitusriskien hallinta ja noudatettujen periaatteiden selostaminen IFRS-tilinpäätöksessä.

Erityistä huomioon otettavaa Covid-19 tilanteessa

Covid-19 -tilanteella on vaikutuksia useimpiin yrityksiin, ja vaikutukset riippuvat mm. toimialasta, toiminnan maantieteellisestä jakautumisesta ja siitä, kauanko Covid-19 tilanne tulee kestämään. Näissä olosuhteissa hallituksen ja tarkastusvaliokunnan olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että IFRS-konsernitilinpäätös kuvaa kattavasti niitä vaikutuksia, jotka Covid-19:llä on ollut konsernin liiketoimintaan, tilinpäätöksen laatimiseen ja arvostusperiaatteisiin, ja mitä vaikutuksia vielä odotetaan tulevan jatkossa. Myös emoyhtiön tilinpäätös ja voitonjakokelpoiset varat ovat tärkeässä asemassa erityisesti osingonjaon määrittämisen kannalta, joten Covid-19:n johdosta myös emoyhtiön tilinpäätöksessä noudatettujen arvostusten asianmukaisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Jo toteutuneiden asioiden lisäksi myös riskit ja epävarmuustekijät ovat kiinnostavaa informaatiota sijoittajille ja muille sidosryhmille. Mitä suuremmista vaikutuksista on kyse, sitä yksityiskohtaisempaa informaatiota niistä tulisi antaa sekä IFRS-tilinpäätöksessä että toimintakertomuksessa, jotta tilinpäätöksen käyttäjä pystyy saamaan asiasta kokonaisvaltaisen käsityksen. Epävarmuustekijöitä on tärkeää selostaa verbaalisesti ja havainnollistaa erilaisia vaikutuksia esim. esittämällä vaihteluvälejä ja herkkyysanalyyseja.

Nyt kun toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja yrityksen liiketoiminnan kehittymiseen liittyy merkittävästi epävarmuutta, huolellisen dokumentaation ja perusteluiden merkitys korostuu entisestään. Myös jälkikäteen on pystyttävä osoittamaan, mihin tausta-analyyseihin, lähtötietoihin ja markkinatietoihin laaditut laskelmat ja tehdyt päätökset sillä hetkellä perustuivat ja millaiset olivat tilinpäätöksen laatimishetken arviot pandemian vaikutuksista markkinoihin ja asiakkaisiin. Hallituksen ja tarkastusvaliokunnan tulee edellyttää johdolta näiden tietojen dokumentointia ja raportointia valiokunnalle.

Näissä olosuhteissa myös tilinpäätöspäivän jälkeisten tapahtumien käsittelyyn ja selostamiseen IFRS-tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on suositeltavaa kiinnittää erityistä huomiota. Mitä pitempi aika tilinpäätöspäivän ja tilinpäätöksen allekirjoittamispäivän välissä on, sitä enemmän ehtii tapahtua asioita, joilla voi olla olennainen vaikutus yhtiöön ja myös tilinpäätökseen. Olennaisista tilinpäätöspäivän jälkeisistä tapahtumista tulee olla selostus sekä IFRS-tilinpäätöksessä että toimintakertomuksessa.

IFRS-tilinpäätös ja taloudellinen raportointi hallituksen ja tarkastusvaliokunnan näkökulmasta

Lisätietoja

Tiina Torniainen
KHT, CIA
020 760 3681
tiina.torniainen@kpmg.fi

ESEF – XBRL -raportointi

Yhtenäisen sähköisen raportointimuodon käyttöönotto lähestyy

Listayhtiöiden on jatkossa raportoitava tilinpäätökset sähköisessä raportointimuodossa (European Single Electronic Format, ESEF). Vaatimukset koskevat yhtiöitä, jotka ovat laskeneet liikkeeseen osakkeita ja joukkovelkakirjalainoja. Tiedot raportoidaan sähköisessä tiedostomuodossa, jossa yksittäiset luvut merkitään ESEF-taksonomian mukaisesti käyttäen XBRL-raportointimuotoa. Artikkelissa luodaan katsaus raportointivaatimuksiin ja käytännön toteutukseen Suomessa.

Raportointiin siirtymisen aikataulu

Sähköiseen raportointiin siirrytään kahdessa vaiheessa. Yritysten tulee ensimmäisessä vaiheessa raportoida päälaskelmat sähköisesti, jonka mukainen raportointivaatimus koskee vuoden 2020 raportointia. Päälaskelmilla tarkoitetaan laajaa tuloslaskelmaa, tasetta, oman pääoman muutoslaskelmaa ja rahavirtalaskelmaa. Lisäksi XBRL-tiedosto sisältää muitakin koneluettavassa muodossa olevia tietoja, kuten esimerkiksi yhtiön nimen ja LEI-tunnuksen. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot, toimintakertomus ja emoyhtiön erillistilinpäätös sisällytetään ensivaiheessa XHTML-dokumenttiin ilman XBRL-merkintöjä.

Toisessa vaiheessa, vuodesta 2022 lähtien, ESEF-raportointivaatimus koskee myös konsernitilinpäätöksen liitetietoja. Vähimmäis-vaatimuksena on, että XHTML -tiedosto sisältää tilinpäätöksen (EU-asetuksen mukaan *entire annual financial reports*, täydelliset vuositilipäätökset). Raportointivaatimukset eivät kuitenkaan ulotu toimintakertomukseen.

Covid-19 -pandemiasta johtuen on mahdollista, että aikatauluihin tulee vielä muutoksia, sillä avoimuusdirektiiviin suunnitellaan EU-tasolla jäsenvaltio-optiota, jonka pohjalta jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus lykätä ESEFin käyttöönottoa yhdellä vuodella. Yhtiöille annettaisiin kuitenkin mahdollisuus siirtyä ESEF-raportointiin myös alkuperäisessä aikataulussa. Päätöstä lykkäyksestä ei ole kuitenkaan vielä tehty tämän artikkelin kirjoittamishetkellä.

ESEF-vaatimukset ja käyttöönotto

Suomessa tiedot tallennetaan zip-tiedostona Helsingin Pörssin (Nasdaq Helsinki) palvelimelle ja yhtiöiden tulee samanaikaisesti tallentaa tiedot myös yrityksen kotisivuille. Tietojen raportoinnissa käytetään ESEF-taksonomiaa, joka pohjautuu IFRS-raportoinnissa käytettävään taksonomiaan. Yhtiöt voivat tarvittaessa määritellä taksonomian laajemminkin, mikäli ESEF-taksonomiasta ei löydy kyseisen erän sisältöä kuvaavaa muuttujaa. Tiedoston tulee sisältää varsinaisen Extensive HyperText Markup Language (XHMTL) raporttitiedoston lisäksi muita konekielistä lukemista varten tarvittavia tiedostoja, kuten yrityksen oman taksonomian ja laskennan.

Liitetietoja sisältävien alueiden osalta vähimmäisvaatimuksena on, että yksittäiset liitetiedot raportoidaan yksittäisinä iXBRL-merkintöinä. Yritysten on myös mahdollista raportoida yksittäisten liitetietojen sisältö erillisillä iXBRL-merkeillä. Lukuihin kiinnitetyissä merkeissä on konekielisesti luettavissa esimerkiksi varsinainen luku, luvun tarkkuus ja yksikkö, kuten valuutta, ja aikamääre. Suomessa ESEFin mukaisen raportoinnin kielen tulee olla joko suomi tai ruotsi. Mikäli yritys julkaisee tilinpäätöksensä myös muilla kielillä, suosittelemme toteuttamaan ESEFin mukaisen raportoinnin myös näillä kielillä.

Mikäli yritys noudattaa liitetietojen osalta vähimmäisvaatimusta, työmäärän lisääntyminen vuonna 2022 ei ole merkittävä. Käyttöönottoon on syytä varata enemmän aikaa, mikäli liitetietoja on tietyn aihealueen osalta esitetty useassa kohdassa tilinpäätöstä. Tässä yhteydessä tilinpäätöksen laatijoiden onkin hyvä arvioida tarvetta kehittää tilinpäätösten sisältöä ja rakennetta niin, että muutoksissa huomioitaisiin myös näkökohdat, joilla voidaan helpottaa ESEF-raportoinnin käyttöönottoa.

Kokemuksemme mukaan yritykset ovat lähteneet siitä, että liitetietoja ei merkittäisi numerokohtaisesti. Tämä saattaa muuttua, mikäli tunnistetaan tarve esimerkiksi tarkempiin toimialakohtaisiin vertailuihin tai verrokkiyhtiöt ovat valinneet yksityiskohtaisemman merkitsemistavan.

Valmistautuminen

Yritykset ovat eri vaiheissa ESEF-raportoinnin valmistelussa. Alla on kuvattu tyypillisen vuonna 2020 läpivietävän projektin toteutuksen eri vaiheita ja havaintoja niistä:

- ESEF-vaatimuksiin tutustuminen
- Ohjelmistotoimittajan tai palveluntuottajan valitseminen
- Vuoden 2019 materiaalin pohjalta tietojen merkitseminen ja XHTML-tiedoston muodostaminen tästä kokonaisuudesta. Merkitseminen tulee aloittaa vuoden 2019 vuoden tiedoista, koska vaatimukset koskevat myös vertailuvuoden tietoja.
- XBRL-merkintöjen oikeellisuudesta varmistuminen. Useat yritykset ovat ulkoistaneet XBRL-merkintöjen tekemisen, jolloin paveluntuottaja tekee merkinnät, tällöin yritysten tulee varmistua näiden oikeellisuudesta. Tämä voi helpottaa yrityksiä etenkin sähköisen raportoinnin siirtymävaiheessa. Ohjelmistojen tekoäly on hyvä käytännön apuväline, mutta niiden käyttö ei välttämättä takaa merkintöjen täydellisyyttä.
- Vuoden 2020 ESEF-raportointiin valmistautuminen. Sen lisäksi, että edellisen vuoden tietojen siirtäminen seuraavan vuoden tiedostoon edellyttää toimenpiteitä, tulee yritysten tehdä tarvittavat päivitykset vuoden 2020 taksonomiaan.
- ESEF:n vaatimusten mukaisesti raportoiminen. Ohjelmistot hoitavat zip-tiedoston muodostamisen, joten käyttäjän ei tarvitse tuntea tekniikkaa tämän osalta syvällisesti arvopaperimarkkinalain edellytysten täyttämiseksi.

** KOMISSION DELEGOITU ASETUS (EU) 2018/815 annettu 17 päivänä joulukuuta 2018, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/109/EY täydentämisestä yhtenäisen sähköisen raportointimuodon määrittämistä koskevilla teknisillä sääntelystandardeilla*

Mahdolliset tilinpäätöksen sisällön kehittämisprojektit on hyvä ajoittaa ennen vuoden 2022 tilinpäätöksen laadintaa, jolloin ne helpottavat myös ESEF-raportoinnin käyttöönottoa. Mikäli yritys päättä muuttaa koko vuosikertomuksensa XHTML-tiedostomuotoon, millä on laajemmat vaikutukset yritysten tilinpäätösprosesseihin, ja ne voivat edellyttää muutoksia myös raportointiaikatauluihin. Yritysten tulee jatkossa tehdä tarvittaessa muutoksia käyttämäänsä taksonomiaan. Paitsi itse XBRL-raportoinnista nousevat korjaustarpeet myös muutokset IFRS-raportointivaatimuksissa voivat edellyttää taksonomian päivittämistä

Tilintarkastus

ESEF-raportoinnin varmentamiseen ei komission delegoidussa asetuksessa ole otettu suoraan kantaa, mikä on aiheuttanut ammattikunnassa keskustelua. Varmentamisvelvollisuus vuonna 2020 riippuu siten kansallisesta sääntelystä, joka vaihtelee EU-jäsenmaiden kesken. Suomessa ESEF- raportoinnin varmentaminen ei ole pakollista vuonna 2020. Finanssivalvonta on kuitenkin sitä suositellut Markkinat 1/2020 -tiedotteessaan.

Euroopan komissio on tiedonannossaan 10.11.2020 ottanut kantaa tilintarkastuksen rooliin ESEF-raportoinnissa, mikä indikoi varmennuksen siirtyvän osaksi lakisääteistä tilintarkastusta tulevina vuosina. Tämä kuitenkin edellyttää myös muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, joten muutos tulee koskemaan aikaisintaan vuotta 2021. Mikäli tilintarkastuskertomuksessa tulee lausua myös ESEF-tilinpäätösten oikeellisuudesta, tulee myös ESEF-raportointipaketin olla varmennettu tilintarkastuskertomuksen päivämäärään mennessä.

Vuoden 2020 ESEF-raportoinnin varmentaminen ei ole osa lakisääteistä tilintarkastusta vaan erillinen varmennustoimeksianto, josta annetaan erillinen raportti. Suomen Tilintarkastajat ry. julkaisi kesäkuussa suosituksen tarkastusohjeesta ja esimerkkiraportista, joka perustuu ISAE 3000 -standardiin. Suositus on laadittu Euroopan tilintarkastajaliiton (Accountancy Europen) ohjeistuksen perusteella.

Käytännössä varmennus alkaa vuoden 2019 tilinpäätöksen numeroiden pohjalta tehtyjen iXBRL-merkintöjen varmentamisesta. Tämän jälkeen siirrytään ESEF-raportointiprosessin läpikäyntiin. Vuoden 2020 tilinpäätöksen sähköisen raportoinnin toimivuutta voidaan käydä läpi jo ennen kuin lopulliset numerot ovat valmiina. Kun tilinpäätös on valmis, tarkastetaan alustaviin merkintöihin tehdyt muutokset ja verrataan XHTML-tiedostoa tilintarkastettuun tilinpäätökseen. Sekä ESEF-raportoinnin, että sen varmentamisen toimenpiteet on hyvä huomioida tilinpäätösaikatauluissa ja keskustella niistä asianosaisten kanssa.

Lopuksi

XBRL:n hyödyntäminen on vasta alkuvaiheessa Suomessa. Nyt kun yhtiöt ovat hankkineet ohjelmiston tai palveluntuottajan, toivotaan XBRL:n käytön lisääntyvän. Käytön aloitus mahdollistaa konekielisen, strukturoidun ja yhtenevän raportoinnin, mikä edesauttaa tiedon välittämistä ja hyödyntämistä tehokkaasti ja läpinäkyvästi.

ESEF	European Single Electronic Format
XBRL	eXtensible Business Reporting Language (machine readapble)
iXBRL	Xtensible Business Reporting Language (machine and human readapble) = Inline XBRL
XHTML	Extensive Hyper Text Markup Language

Lisätietoja

Mika Kuhanen

Taloushallinnon ja raportoinnin asiantuntija

020 760 3579

mika.kuhanen@kpmg.fi

Henrik Snellman

KHT-tilintarkastaja

020 760 3058

henrik.snellman@kpmg.fi

Kiitos kaikille IFRSview:n laadintaan osallistuneille:

Milaja Aronen
Visalakshi Ganesh
Jari Halonen
Jenni Hyytiäinen
Iida Jaatinen
Johanna Jalkanen-Steiner
Minna Kauria-Kojo
Mika Kuhanen
Arttu Kuvaja
Kikka Pihlgren
Mirjam Raun
Esteri Sandstedt
Henrik Snellman
Peter Sundvik
Mari Suomela
Lassi Tammisto
Merja Tolvanen
Timo Torkkel
Tiina Torniainen
Margit Tuomala
Santeri Uttula
Satu Vähätaini

Keeping in touch

Follow 'KPMG IFRS' on LinkedIn or visit home.kpmg/ifrs for the latest news.

Whether you are new to IFRS Standards or a current user, you can find digestible summaries of recent developments, detailed guidance on complex requirements, and practical tools such as illustrative disclosures and checklists

IFRS Today

News

IFRS app

KPMG IFRS on LinkedIn

Toolkit

Insights into IFRS

Helping you apply IFRS Standards to real transactions and arrangements

Guides to financial statements

Illustrative disclosures and checklists

Newly effective standards web tool

IFRS compared to US GAAP

Q&A: Fair Value Measurement

Covid-19 dinancial reporting resource centre

Handbook

Earnings per share

Leases

Share/based payments

Revenue

Forthcoming requirements and future developments

Better communication in financial reporting

Primary financial statements

IBOR reform

Insurance contracts

Other in/depth analysis

Business combinations and consolidation

Combined and&or carve-out financial statements

Banks

Financial instruments

For access to an extensive range of accounting, auditing and financial reporting guidance and literature, visit KPMG's Accounting Research Online. This web-based subscription service is a valuable tool for anyonewho wants to stay informed in today's dynamic environment. For a free 30-day trial, go to aro.kpmg.com and register today

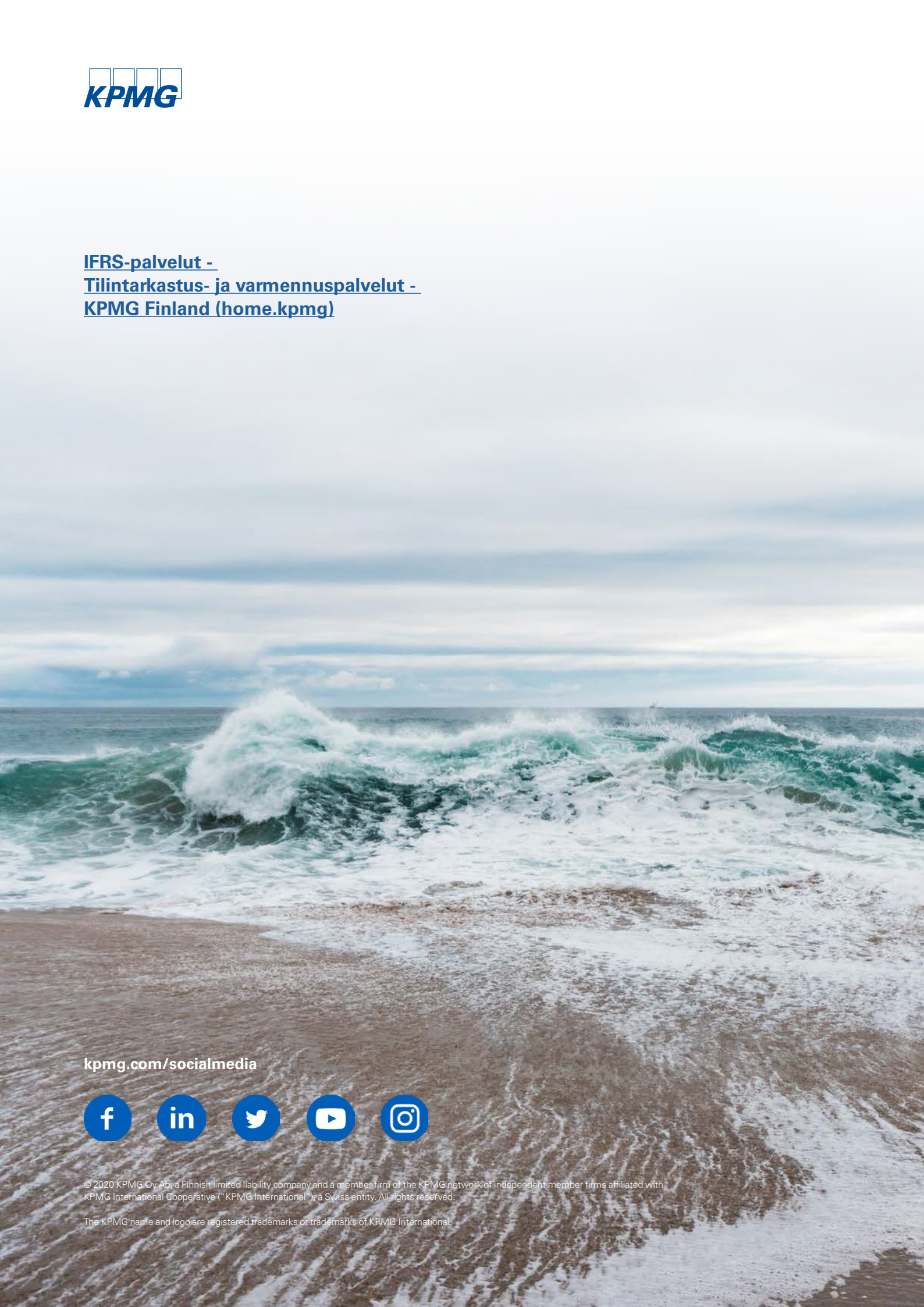

IFRS-palvelut -
Tilintarkastus- ja varmennuspalvelut -
KPMG Finland (home.kpmg)

kpmg.com/socialmedia

© 2020 KPMG Oy Ab, a Finnish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

The KPMG name and logo are registered trademarks or trademarks of KPMG International.